

Ortak Öteki Suriyeli: Sosyal Kimlik ve Gerçekçi Çatışma Bağlamında Suriyeli Mülteci Temsili

Sami Çoksan¹

Erzurum Teknik Üniversitesi

Canan Erdugan²

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bengi Öner-Özkan³

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı kendisini Türk (avantajlı grup) veya Kürt (dezavantajlı grup) olarak kimliklendiren katılımcıların Suriyeli mülteci temsillerini, sosyal kimlik ve gerçekçi çatışma algısı bağlamında betimlemek ve bu temsillerin katılımcıların iç grup özdeşimleri ile ilişkisini incelemektir. Bu kapsamda yaş ortalaması 39.6 olan 16'sı kadın 34 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiş ve katılımcıların iç grup özdeşimleri ölçülmüştür. Katılımcıların Suriyeli mülteciler hakkında temsilleri yedi olumsuz tema altında toplanmıştır. Bunlar ekonomik yük ve finansal tehdit Suriyeli, toplumsal yıkıcı Suriyeli, kültürel kirletici Suriyeli, göçmen/mülteci Suriyeli, ülkesini bırakan/kaçan Suriyeli, dilenci/evsiz Suriyeli ve çok çocuklu üreyen Suriyelidir. Tüm temalar için yargıcılar arası tutarlılığın kabul edilebilir sınırın üzerinde olduğu görülmüştür. İç grupla özdeşim arttıkça Suriyeli mültecilerin kültürel kirletici olarak temsil edilme gücünün arttığı gözlenmiştir. Ancak iç grup özdeşimi, Suriyeli mültecilerin finansal tehdit olarak temsil edilme gücünü yordamamaktadır. Suriyeli mülteciler kültürel kirletici temsiline kıyasla daha fazla finansal tehdit olarak temsil edilmektedir. Türk ve Kürt katılımcılar arasında Suriyeli mültecilerin finansal ya da kültürel tehdit olarak temsil edilmesi açısından bir fark gözlenmemiştir. Bulgular, sosyal kimlik, gruplar arası rekabet, gerçekçi çatışma ve sembolik tehdit algısı bağlamında yorumlanmış, olası toplumsal problemleri engellemek için Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz temsillerin nasıl dönüştürülebileceği tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ekonomik tehdit, kültürel tehdit, özdeşim, Suriyeli mülteci temsili, temsil

Abstract

This research aims to describe the Syrian refugee representations of the participants who identify themselves as Turk (advantaged group) or Kurd (disadvantaged group) in the context of social identity and realistic conflict and to examine the relationship of these representations with the participants' ingroup identifications. We conducted a semi-structured interview with 34 participants (16 women, $M_{age} = 39.6$) and measured participants' ingroup identifications. The representations of the participants about Syrian refugees were grouped under seven negative themes as follows); the economic burden and financial threat Syrian, cultural pollutant Syrian, societal destructive Syrian, immigrant Syrian, Syrian who fled from own homeland, beggar and homeless Syrian, Syrian with many children. Consistency among judges for all themes was found to be above the acceptable threshold. Greater ingroup identification is associated with having more financial threat Syrian representation. However, ingroup identification did not predict the power of financial threat Syrian representation. Syrian refugees are represented more as a financial threat than as a cultural pollutant. No difference was observed between Turks and Kurds in terms of the having representation of Syrian refugees as a financial or cultural threat. We discussed the findings in the context of social identity, intergroup competition, realistic and symbolic threat, and how these negative representations about Syrian refugees could be transformed to prevent possible social problems.

Keywords: Financial threat, cultural threat, ingroup identification, Syrian refugee representations, representation

Yazışma Adresi: ¹Dr. Öğr. Üyesi Sami Çoksan, Erzurum Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Yakutiye / Erzurum, sami.coksan@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2942-1506

²Canan Erdugan, Orta Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, canane@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9735-1215

³Prof. Dr. Bengi Öner-Özkan, Orta Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, bengi@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9050-2818

Gönderim Tarihi: 02.03.2020

Kabul Tarihi: 03.02.2022

Tunus'ta başlayan ve temelinde siyasi yozlaşma eleştirisi ile toplumsal özgürlük talebi olan Arap Baharı rüzgârı, batı Akdeniz kıyılarından İran'a kadar pek çok hükümetin devrilmesine ve toplumsal kaosun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu süreçte evini terk ederek komşu coğrafyalara sığınmak zorunda kalan insanların sayısı ise on milyonu geçmiştir (Human Right Watch, 2017; United Nations High Commissioner for Refugees [UNHCR], 2017, 2019). Böylelikle mülteciler¹ ve mültecilik küresel bir mesele haline almış ve daha önce hiç görülmemiş boyutta uluslararası bir kriz ortaya çıkmıştır. Örneğin, Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR) de dünya çapında zorla yerinden edilme oranının günümüzde uyarı noktası tarihinde en yüksek seviyesinde olduğunu ifade etmektedir. Daha önce görülmemiş bu büyük insan hareketliliğinde Suriyeli mülteciler, yerinden edilenler arasında en büyük grubu oluşturmaktadır. Günümüzde Suriyeli mültecilerin sayısının 7 milyona yaklaştığı düşünülmektedir (Siegfried, 2020). Türkiye bulunduğu coğrafya nedeniyle en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler arasında yer almaktadır (UNHCR, 2021). Bu araştırmanın amacı da Türkiye'de yaşayan Türk ve Kürt katılımcıların Suriyeli mülteci temsilcilerini, *sosyal kimlik kuramı* (Tajfel ve Turner, 1979) ile *gerçekçi çatışma kuramı* (LeVine ve Campbell, 1972; Sherif, 1966; Sherif ve Sherif, 1953) bağlamında betimlemektir. Ayrıca katılımcıların iç grup özdeşimleri ile Suriyeli mülteci temsilcileri arasındaki ilişkilerin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Bu zorunlu karşılaşma, yerel halkın *yeni gelenlere* olumsuz tutum ve davranışlar geliştirmeleri ile ilişkilendirilmektedir. Örneğin, Suriyeli mülteci esnaflar, iş yerlerine yönelik sıklıkla olumsuz değerlendirmelerle karşılaştıklarını, Suriyeli olmalarından dolayı komşu esnaflara oranla daha fazla kira vermek zorunda bırakılarak ayrımcılığa uğradıklarını ifade etmektedir (Çakıcı ve ark., 2016). İşverenler, Suriyeli mülteci çalışanlarının sosyal haklarını koruma konusunda yeterli isteği belirtmemektedir (Korkmaz, 2018). Dezavantajlı Suriyeli kadın ve çocuklar sıklıkla hak mahremiyeti yaşamakta ve yoksullukla mücadele etmektedir (Ünlü, 2016). Bu tür olumsuz yaşam deneyimlerine maruz kalmak mültecilerin psikolojik iyi oluşunu düşürmektedir (Kim ve ark., 2018). Bağcı ve Canpolat (2019) da bu bulguya benzer

olarak ayrımcılık algılayan Suriyeli mültecilerin yaşam doyumlarının azaldığını vurgulamaktadır. Bu ayrımcılık zaman zaman fiziksel şiddete dönüşmektedir. Örneğin Ağustos 2021'de Ankara'nın Altındağ ilçesinde başlayan ve Suriyeli mültecilerin ev ve işyerlerine zarar verilmesi ile devam eden olaylarda, süreç ile ilgisi bulunmayan birçok mültecinin çatışmalardan zarar gördüğü bilinmektedir (Alan, 2021).

Araştırma kapsamında, Türkler ve Kürtler, toplumsal olarak avantajlı ve dezavantajlı gruplar olarak ele alınmıştır. Kürtlerin Türkiye'de ağırlıklı olarak yaşadığı Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerindeki, diğer bölgelere nazaran daha düşük nitelikli eğitim ile daha az özel ve kamu yatırımı, Kürtleri dezavantajlı olarak ele almaktaki en temel nedenler arasındadır (Uluğ ve Cohrs, 2016). Ayrıca politik güç bağlamında dezavantajlı olmaları nedeniyle Kürtler dezavantajlı olarak değerlendirilmektedir (Başer ve Özerdem, 2019).

Psikoloji yazınında Türklerin avantajlı, Kürtlerin ise dezavantajlı olarak ele alındığı çalışmalar (örn., Bağcı ve ark., 2021; Çoksan ve Cingöz-Ulu, 2021) sıklıkla göze çarpmaktadır. Buna ek olarak, katılımcıların etnik kökenlerine yönelik özdeşimleri ile Suriyeli mültecilere yönelik temsilcileri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve avantajlı-dezavantajlı olma bağlamında -varsa- temsiller arasındaki farkın betimlenmesi hedeflenmektedir. Böylelikle çalışma bulgularının Türkiye'de yaşayan yerel halk ile Suriyeli mülteciler arasındaki anlaşmazlıkların çözümüne katkı sunabileceği değerlendirilmektedir.

Dünyanın farklı bölgelerinde de yerel halk ile mültecilerin teması sonrasında gruplar arası problemler yaşanabilmektedir. Örneğin, mülteciler ile temasın başladığı dönemlerde yerel halkın yeni gelenlere yönelik önyargıları artmaktadır (Hartley ve Pedersen, 2015; Pedersen ve ark., 2000). Zaman içerisinde olumsuz tutumların azalmasına neden olduğu bilinen gruplar arası temasın artması durumunda bile yerel halk arasında mültecilere yönelik olumsuz tutum ve davranışların sürdüğü bilinmektedir (Edge ve Newbold, 2013; Hadley ve Patil, 2009; Khawaja ve ark., 2008; Kushner, 1999; Leach, 2003; Rees ve Silove, 2011).

Psikoloji yazınındaki bu tür çalışmalar mültecileri betimleyen ve ağırlıklı olarak mültecileri önyargı ve

1 Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 1950'de yazılan, Türkiye'nin ise 1961 yılında resmi olarak taraf olduğu Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme'ye göre mülteci "ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs" olarak tanımlanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, 1961). Ayrıca Uluslararası Af Örgütü (Amnesty, 2014) Suriye'den kaçan herkesin vecheten (prima facie) mülteci olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Türkiye'de yaşayan yerinden edinmiş Suriyeli bireyler de Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme'sindeki mülteci tanımına uymaktadır. Bundan dolayı söz konusu bireyleri tanımlarken Uluslararası Af Örgütü'nün önerisine uygun olarak yerinden edinmiş Suriyeli bireyler için mülteci kavramını kullandık. Buna ek olarak, 2014 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında sığınmacı kavramının hukuki özelliğini yitirmesi, bizi sığınmacı kavramını özellikle kullanmamaya yöneltti.

ayrımcılık çerçevesinde değerlendiren mülteci temsilleri hakkında bir çıkarım yapabilmek için yeni araştırmalara ışık tutmaktadır. Örneğin, Schweitzer ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan bir çalışmada, katılımcıların yaklaşık %60'ının mültecileri nefret ve düşmanlık sıfatları ile nitelendirdiği, başka bir çalışmada (Hanson-Easey ve Moloney, 2009) ise mültecilerin çoğunlukla hastalık, şüphe ve düşmanlık kavramları çevresinde temsil edildikleri görülmüştür.

Bu gibi araştırmalar mültecilere yönelik temsil içeriklerini belirleyebilmek için oldukça önemlidir. Bu tür temsiller süregelen önyargı ve ayrımcılıkları tanımak ve onlarla mücadele edebilmek için kullanılabilir. Özellikle kimlik ve çatışma bağlamında avantajlı grubun temsillerini ortaya koyabilmek, bu temsilleri farklılaştırarak gruplar arası uyumu artırmak için geliştirilecek müdahale programlarına ışık tutması açısından oldukça elzem görülmektedir. Böylelikle Türklerin Suriyeli mültecilere yönelik davranış ve tutumlarına şekil veren temalar araştırılarak geliştirilecek olan müdahale programları ile Türklerin duygu ve düşünceleri düzenlenebilir. Bu bağlamda Türklerin mülteci temsillerinin içerikleri hem potansiyel veya var olan çatışmaların azaltılmasında hem de alan çalışmacılarının uygulama noktalarının belirlenmesinde kullanılabilir (Hartley ve Pedersen, 2015; Spiteri, 2013).

Sosyal Temsil ve Temsiller

Dinamik doğası ve olguların yalnızca nasıl temsil edildiği değil, nasıl oluşup farklılaştığını da içerek şekilde yorum yapmaya olanak sağlaması nedeniyle sosyal temsil kuramını araştırmamızın temel kuramsal çerçevesi olarak kullandık. Ayrıca temsillerin gruplarca paylaşılan sosyal psikolojik yapılar olarak kavramsallaştırılması, amacımız doğrultusunda elde edeceğimiz bulguları sosyal kimlik ve gerçekçi çatışma ile ilişkilendirmede kolaylık sağlayacağı için sosyal temsiller kuramı çerçevesinde ilerlemeyi daha yararlı gördük.

Sosyal temsiller, gruplar tarafından bir hedefe yönelik paylaşılan bilgi ve görüşler olarak tanımlanmaktadır (Moscovici, 2000). Moscovici'nin (1981) *sosyal temsiller teorisinde* dile getirdiği şekliyle sosyal temsiller, grupların ortak tarihsel yaşantılarından beslenmektedir ve ortak bir hafıza ürünü olarak grup üyelerinin büyük bir kısmı tarafından bir gerçeklik olarak algılanmaktadır. Öte yandan *temsiller*, bireysel düzeyde ortaya çıkan bilgi işleme süreci ürünleri olarak kavramsallaştırılmaktadır. Sosyal temsilden farklı olarak bir olay, kişi ya da nesnenin temsili, grupça paylaşılan ortak bir gerçeklik olarak algılanmaz. İnşa edilen gerçeklik, birey düzeyinde kalır (Bauer ve Gaskell, 1999). Diğer bir deyişle sosyal temsiller bireylerin zihinlerinde kolektif olarak oluşturulan fenomenler olarak kavramsallaştırılırken, bireysel dü-

zeydeki temsillerde kolektif bir gerçekliğe atf yapılmaz (Moscovici, 1981).

Temsiller grup üyelerince paylaşıldıkça, o temsile yönelik düşünceler, diğer düşünceleri de şekillendirecek biçimde bir öz haline gelir. Söz konusu temsilin bulunduğu grup, temsilin hedefi ile ilişkili yeni bilgileri, bu özün sunduğu bilgi çerçevesinde değerlendirir (detaylı bilgi için Moscovici, 1984; *anchoring ve objectifying* kavramlarına bakınız). Bu özler, zamanla toplumun daha büyük bir kısmı tarafından paylaşılır ve değişimler görece daha yavaş ve zor olur. Toplumda diğer özellikler değişse de özlerin bu değişimlerden etkilenmeleri zaman alır (Abric, 2001; Bauer ve Gaskell, 1999; Moscovici, 1984). Toplumsal bir gerçekliğe atf yapabilmek için Suriyeli mülteci temsillerini inceleyen çalışmaların azlığı ve düşük katılımcı sayımız nedeniyle biz bu çalışmada, katılımcıların zihinlerindeki kolektif olarak inşa edilmiş noktalara değil, bireysel düzeydeki temsillerine odaklandık.

Sosyal Kimlik Kuramı Bakış Açısından Dış Grup Temsili

Bireylerin temsilleri ortaya konulurken, sosyal temsil kuramı dışında birçok kuramdan da yararlanılabilir (Howarth, 2006). Bireylerin iç ve dış gruplarına yönelik değerlendirmelerine dair hipotezleri nedeniyle, özellikle gruplar arası ilişkilerin inceleneceği temsil çalışmalarını için araştırmacılara rehberlik edecek kuramlardan birisi (Duckitt ve Mphuthing, 1998; Elcherth ve ark., 2011) sosyal kimlik kuramıdır. Sosyal kimlik, üyenin iç ve dış gruplarını sınıflandırma süreçlerini belirlemektedir. Bu sınıflandırma sonrasında üyeler, iç ve dış grupları hakkındaki değerler ve normlar açısından benzerlik ve farklılıklara bilişsel olarak daha hızlı ve kolay erişmektedir (Turner, 1978).

Breakwell'e (1993) göre sosyal kimlik, dış grubu temsilleştirme sürecinde dış grup ile ilgili kalıp yargıların oluşturulması ve dönüştürülmesinde rol almaktadır. Bu süreçte üyelerin sosyal kimlikleri, dış gruba ilgili çeşitli bilginin depolanması ve bu bilgiye erişilmesini etkilemektedir. Breakwell (1993), sosyal kimliğin dış grup ile ilgili bilgi işleme süreçleri için bir çapa görevi gördüğünü, üyelerin dış grup ile ilgili bilgiyi bu perspektifte işleyerek dünyayı anlamlandırdığını tartışmaktadır. Tajfel (1982) ise sosyal kimliklerin sadece temsilleri üretme ve dönüştürme üzerinde etkisinin olmadığını, ayrıca grup lehine olan temsillerin, üyelerin sosyal kimliklerine olan bağlarını da etkilediğini vurgulamaktadır. Örneğin üyelerin iç gruplarına kendilerini daha fazla ait hissetmeleri durumunda, gruplar arası benzerliğin daha az olduğu değerlendirilmekte, iç grubun sahip olduğu özelliklerin daha biricik olduğu düşünülmektedir (Lyons ve Sotirakopoulou, 1991). İç ve dış grup üyesi ile karşılaştığında üyeler sınıflandırmalarının yarattığı bilişsel şemalara

uygun çıkarımlar yapmaktadır. Böylelikle bu bilişsel süreçler ile şekillenen şemalar ile ilişkili olarak üyelerin iç ve dış gruplarına yönelik temsilleri oluşmaktadır. Ancak süreç iki yönlüdür. Temsiller de üyelerin sosyal kimliklerini etkileyerek iç ve dış gruplarına yönelik tutum ve davranışlarını yeniden üretebilir (Breakwell, 1993; Moscovici ve Hewstone, 1983). Örneğin üyeler sosyal kimlikleri ve iç grup özdeşimleri ile ilişkili olarak dış gruplarına yönelik tehdit algısı içeren temsillere sahip olabilirler. Böyle bir durumda dış grup hem olumsuz yönde temsil edilebilir hem de bu olumsuz temsil, iç ve dış grup arasındaki ayrışıklık algısını artırarak, üyenin iç grup özdeşimini farklılaştırabilir. Sosyal kimlik ve temsil ilişkisini inceleyen çalışmalar, iç grupla özdeşim düzeyi farklılaştıkça, hem iç grup temsillerinin (Nakashima ve ark., 2012) hem de dış grup temsillerinin (Budge ve ark., 2010; Otten ve Epstude, 2006) farklılaşabileceğini ortaya koymaktadır.

Gerçekçi Çatışma Kuramı Bakış Açısından Dış Grup Temsili

Sosyal kimlikler gibi iç ve dış grup arasında yaşanan rekabet de gruplar arası tutum, davranış ve temsilleri şekillendirmektedir (Insko ve ark., 1992). Gruplar arası rekabeti merkezine alan gerçekçi çatışma kuramına göre, sınırlı kaynak, bölge ya da refah kazanımı için yaşanan gruplar arası rekabet, gruplar arası çatışmaları arttırmaktadır. Örneğin rekabet yaşayan grup üyeleri, dış grup üyelerine daha fazla olumsuz, iç grup üyelerine ise daha fazla olumlu sıfatlar atfetmekte, bir kaynak bölüşümünde iç gruplarına daha fazla pay ayırmaktadır (Echebarria-Echabe ve Guede, 2003). Bu tür davranışlar ile ilişkili olarak üyeler dış gruplarını görece olumsuz değerlendirmeye bilişsel olarak daha hazır hale gelmektedir. Algıladıkları çatışma sonrasında üyeler, dış grup ile ilgili bilgiyi iç grubun lehine olacak şekilde yorumlayarak işlemektedir. Bu bilgi işleme süreci ile birlikte üyelerin dış gruplarına yönelik olumsuz temsillere sahip olma eğilimi artmaktadır.

Gruplar arası çatışma algısı sembolik ya da gerçekçi tehditlerden beslenebilir. *Sembolik tehdit* daha çok iç grubun yaşam biçimi, inançları ve dünya görüşlerine yönelik algılanan tehdidi ifade etmektedir (Stephan ve ark., 2016; Stephan ve Renfro, 2002; Stephan ve Stephan, 2000). Sembolik tehdit algısı, dış gruba yönelik düşmanca tutumlar ile ilişkilidir (Obaidi ve ark., 2018). Toplumsal göç hareketleri sonrasında yerel halkın farklı değerlerle karşılaşma olasılığı artmaktadır. Yerel halk *yeni gelenlerle* temas ettikçe gruplar arasındaki değer ve normları kıyaslayarak dış grup üyelerini sınıflandırmaktadır. Bu değerleri kendi değerlerine benzer olarak görmediği durumlarda yerel halk, mültecileri iç gruba daha az benzer bir noktada konumlandırmaktadır. Gruplar

arası değerler ve normların farklılığı ne kadar yüksekse, gruplar arası ayrışıklık algısı da o kadar artmaktadır (Jettten ve ark., 1997).

Yerel halk dış grup üyeleriyle temas ettiğinde gözlediği davranışları gruplar arası ayrışıklık bağlamında değerlendirmektedir. Bu süreç sonunda mülteciler ile temas eden yerel halk arasında gruplar arası bir çatışmanın yaşandığı algısı hızla yükselmektedir (Von Hermann ve Neumann, 2019). Örneğin, kente yeni gelen farklı etnik kökendeki insanlarla karşılaşan yerel halka mensup üyeler, algıladıkları çatışmanın yeni gelenlerden kaynaklandığını değerlendirebilmektedir (Konukoğlu ve ark., 2020; Romer ve ark., 1997).

Özellikle kültürel olarak uyumsuz olduğu değerlendirilen ve sosyal mesafe açısından uzak görülen grupların sembolik bir tehdit kaynağı olarak görülme olasılıkları yüksektir (Green ve ark., 2010; Rohmann ve ark., 2006; Stephan ve ark., 2009). Mülteci grupları da bu gruplardan birisidir. Yerel halk zaman zaman mültecilerin kendi değer ve saygınlıklarını tehdit ettiğini algılayabilmektedir (Bağcı ve Hüsnü Raman, 2020; Rios ve ark., 2018; Stephan ve ark., 2005). Kültürel bağlamda algılanan sembolik tehdit mültecilere yönelik tutumları belirlemektedir (Burhan ve Leeuwen, 2016; Renner ve ark., 2018). Benzer bir durum Suriyeli mülteciler için de geçerlidir. Türkiye’de yaşayan yerel halk Suriyeli mültecilerden sıklıkla sembolik tehdit algılamaktadır (Erdoğan ve Semerci, 2018). Dış gruptan algılanan tehdit algısı üyelerin, dış gruplarına yönelik görece olumsuz temsile sahip olmaları ile ilişkilidir (Xiao ve Bavel, 2012).

Yerel halkın Suriyeli mültecilere yönelik temsilleri için de benzer bir durum söz konusudur. Örneğin Türkiye medyasında Suriyeli mülteciler, sembolik bir tehdit kaynağı olarak temsil edilmektedir (Doğanay ve Keneş, 2016; Pandır ve ark., 2015). Bu tür temsillerin altında, Suriyeli mültecilerden algılanan hangi sembolik tehditlerin yattığını betimlemek gruplar arası ilişkileri geliştirmek için oldukça önemlidir. Güncel çalışmalar Suriyeli mültecilerin sembolik tehdit kaynağı olarak temsil edilmelerinin sürdürdüğünü göstermektedir (Taşdelen, 2020).

Öte yandan *gerçekçi tehdit* daha çok var olan politik veya ekonomik güce ve fiziksel veya maddi iyi olma haline yönelik tehditleri içermektedir (Stephan ve Stephan, 2000; Stephan ve Renfro, 2002). Özellikle finansal yük olacağı düşünülen gruplardan sıklıkla gerçekçi tehdit algılanmaktadır (Stephan ve ark., 2009). Stephan ve Stephan’ın (2000) ifade ettiği bu gerçekçi tehdit kavramı, gerçekçi çatışma kuramındaki gruplar arası rekabetin doğurduğu çatışma ile yakından ilişkilidir.

Türkiye’de yaşayan yerel halk ve Suriyeli mülteciler arasındaki ilişkilerde de benzer bir durumun belirtileri mevcuttur (Çakıcı ve ark., 2016; Korkmaz, 2018; Ünlü, 2016). Bu bulgular gruplar arası gerçekçi bir tehdit

algısının deneyimlendiğini işaret etmektedir. Öte yandan, Türkiye’de yürütülen Suriyeli mültecilere yönelik çalışmalar gruplar arası rekabete dayalı bir çatışmayı temel alan temsilleri işaret etmektedir. Örneğin, Özdemir ve Öner-Özkan (2016), internet kullanıcısı katılımcıların Suriyeli mültecilerin ekonomiye zarar verdiklerine ve vergi ödemediklerine yönelik temsillerinin olduğunu vurgulamaktadır. Medyada da benzer temsillere rastlanmaktadır. Farklı gazetelerin incelendiği bir çalışmada (Çağlar ve Özkır, 2014) Suriyeli mültecilerin yerel halkta işsizliği arttırdığına ve ekonomik bir külfet olduklarına yönelik temsiller ortaya çıkarılmıştır (Erdoğan ve Semerci, 2018; Pandir ve ark., 2015). Doğanay ve Keneş (2016) de yazılı basında Suriyeli mültecilerin sıklıkla ekonomik yük olma ile ilişkilendirildiğini vurgulamaktadır. Ancak bu bulguların güncelliğini koruyup korumadığı cevaplanmayı bekleyen bir sorudur. Bu nedenle bu çalışmada gerçekçi bir tehdidin yarattığı temsillerin neler olabileceğini betimlemeyi hedefledik. Günümüzde henüz Suriyeli mültecilerin yerel halk ile olan ilişkilerinde bir değişiklik olmaması sebebiyle mültecilerden hala gerçekçi tehdit algılanabileceğini değerlendirdik.

Yukarıda aktarıldığı gibi kişilerin sosyal kimlikleri ilişkili değer ve normlarına yönelik tehdit daha çok sembolik bir tehdit algısı yaratırken, bir kaynağa yönelik rekabet daha çok gerçekçi bir tehdit algısı oluşturmaktadır. Biz de tüm bu psikoloji yazınında yola çıkarak, bulgular ile tutarlı olarak çalışmamızda, Suriyeli mültecilerin hem ekonomik yük ve finansal tehdit kaynağı olarak hem de sembolik tehdit kaynağı olarak temsil edileceğini öngördük.

Toplumsal Avantaj Durumu ve Dış Grup Temsili

Hem sosyal kimliğe yönelen tehditler hem de rekabet kaynaklı gerçekçi çatışmalar, toplumsal olarak avantajlı veya dezavantajlı grupları farklı yönde etkileyebilir (Riek ve ark., 2006; Stephan ve ark., 2002). Örneğin göçmenlik geçmişi olan ve olmayanların karşılaştırıldığı bir araştırmada avantajlı yerel grup üyelerinin, yabancı kökenliler ve göçmen geçmişi olanlara kıyasla yeni gelenlere karşı daha fazla önyargı sahibi oldukları görülmüştür (Sarrasin ve ark., 2018). Öte yandan avantajlı grup üyeleri için dolaylı temas müdahalelerinin grup temelli kaygıyı azaltarak gruplar arası ilişkileri güçlendirebileceği tartışılmaktadır (Koc ve Anderson, 2018).

Toplumsal avantaj durumu, yani grupların avantajlı ya da dezavantajlı pozisyonda bulunmaları, o grupların güç, hiyerarşi ve kaynaklara erişim açısından birbirlerinden farklı olduklarını işaret etmektedir. Bu gibi farklar dış gruba yönelik temsilleri farklılaştırmaktadır. Örneğin statü olarak daha düşük olarak görülen dış gruplara yönelik temsiller görece olumsuzlaşmaktadır (Hraba ve ark., 1989). Farklı statüdeki grupların üyelerinin aynı dış

gruba karşı temsilleri de farklılaşabilmektedir. Breakwell (1993) kaynak ve güce erişimi asimetric olan toplumsal avantaj bakımından farklı iki grubun dünyayı anlamlandırma yöntemlerinin de farklı olacağını, bu aynı olayın temsillerinin bile grubun toplumsal avantaj durumundan büyük ölçüde etkileneceğini vurgulamaktadır.

Bu kuramsal alt yapının işaret ettiği, dezavantajlı pozisyondaki yerel azınlık gruplarının mültecilere yönelik tutumlarını, gerçekçi çatışma ve tehdit bağlamında inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (örn., Sarrasin ve ark., 2018; Staerklé ve ark., 2005).

Örneğin Belçika’da, dezavantajlı ancak mülteci olmayan grup üyeleriyle yapılan bir çalışmada, katılımcılardan Belçika’ya yeni gelen mültecileri değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcılar mültecilerin bireysel olarak kendilerini ekonomik açıdan zarara uğrattığını düşündükleri durumda mültecilere yönelik daha fazla düşmanca tutum sergilemiştir. Ancak, katılımcılar mültecilerin gündelik hayatta adaletsizliğe maruz kaldıklarını düşündüklerinde, mültecilere yönelik pozitif tutumları artmıştır (Meeusen ve ark., 2019).

Toplumsal olarak avantajlı ya da dezavantajlı toplumda bulunan üyelerin geçmişe yönelik temsillerinin farklılaştığı bilinmektedir (Kus ve ark., 2013). Türkiye’de yürütülen bir araştırmada da aynı davranışa yönelik avantajlı grup üyelerinin temsillerinin, davranışın failinin iç ya da dış grup üyesi olmasına göre farklılaştığı görülmüştür (Çoymak, 2020). Öte yandan yerel halkın toplumsal avantaj durumuna göre Suriyeli mülteci temsilleri, bilginiz dahilinde henüz görgül olarak sınırlanmıştır. Bu çalışmada biz, bu eksikliği gidermek için Türkler ve Kürtler arasında, Suriyeli mültecilerin gerçekçi ya da sembolik bir tehdit kaynağı olarak temsil edilme güçleri açısından bir farklılık olup olmayacağını keşfetmeyi amaçladık.

Psikoloji yazınında sıklıkla ifade edildiği gibi Kürtler ve Türkler arasındaki sorunlar günümüzde en önemli bölgesel çatışmaların nedenlerinden biridir (Çoymak, 2009, 2018; Uluğ ve Cohrs, 2016). Türkiye’deki sayıca en büyük azınlık olarak görülen Kürtler (KONDA, 2011), Ortadoğu’da çeşitli ülkelere yayılmış bir diasporadır. Kürtler sıklıkla ayrımcılık ve insan hakları ihlalleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye’de ise hukuki bir yasak olmamasına rağmen kamuda Kürtçenin kısıtlanması bu ayrımcılığın örneklerinden biridir. Ayrıca Kürtlerin nitelikli eğitime ulaşmakta güçlük yaşadıkları, yaşadıkları bölgelerin daha az yatırım aldığı bilinmektedir. Dolayısıyla Kürtlerin büyük bir kısmı yoksulluk yaşamaktadır (Haig, 2004; Mutlu, 1996; Pierse, 1997; Rumford, 2001; Saatci, 2002; Somer, 2004). Bu olumsuz toplumsal deneyimlere istinaden Türkler ile karşılaştırıldığında Kürtler, toplumsal olarak dezavantajlı pozisyonda yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Dair Bilgiler

		<i>f</i>	~%
Etnik Köken	<i>Türk</i>	21	62
	<i>Kürt</i>	13	38
Eğitim Durumu	İlkokul	9	27
	<i>Lise</i>	12	35
	Üniversite	12	35
	<i>Yüksek Lisans</i>	1	3
Şehir	<i>Bursa</i>	5	14
	Çorum	4	12
	<i>Ankara</i>	4	12
	<i>Diyarbakır</i>	3	8
	İstanbul	2	6
	<i>Mersin</i>	2	6
	<i>Manisa</i>	2	6
	<i>Erzurum</i>	2	6
	<i>Malatya</i>	2	6
	<i>Edirne</i>	1	3
	<i>Ağrı</i>	1	3
	<i>Van</i>	1	3
	<i>Düzce</i>	1	3
	<i>Antalya</i>	1	3
	<i>Kayseri</i>	1	3
<i>Eskişehir</i>	1	3	
<i>Lefkoşa</i>	1	3	
Politik Parti Tercihi	<i>Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)</i>	9	27
	<i>Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)</i>	7	20
	<i>Halkların Demokratik Partisi (HDP)</i>	4	12
	<i>Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)</i>	2	6
	<i>Türkiye Komünist Partisi (TKP)</i>	1	3
	<i>AKP & MHP</i>	1	3
	<i>AKP & HDP</i>	1	3
	<i>Politik parti tercihi ya da yanıt yok</i>	9	27
Toplam		34	100

Öte yandan Türkler, Türkiye’de sayıca çoğunluk grubudur ve toplumsal gücü getiren politik araçlara daha kolay erişmektedir. Sosyal psikoloji yazınında da Kürtler sıklıkla dezavantajlı Türkler ise avantajlı grup üyeleri olarak ifade edilmektedir (örn., Bağcı ve Canpolat, 2019; Çakal ve ark., 2016; Çoymak, 2009, 2018; Tropp ve ark., 2021). Bu duruma benzer olarak biz de çalışmamızda Kürt katılımcıları dezavantajlı, Türk katılımcıları ise avantajlı grup üyeleri olarak ele aldık. Böyle bir kavramsallaştırma ile Türk ve Kürt grupları arasındaki farklı sınıfsal, politik ve tarihsel yaşantı ve anlatıların, grupların temsilleri üzerinde nasıl bir etkisinin olabileceğini betimlemeyi hedefledik.

Yöntem

Örneklem

Araştırmaya 36 kişi katılmıştır. Bir katılımcı özdeşim ölçeğini doldurmayı reddettiği, diğer bir katılımcı ise yarı yapılandırılmış form çerçevesinde yapılan görüşme esnasında soruların büyük bir kısmına yanıt vermediği için örneklem dışı bırakılmıştır. Geriye kalan 22-78 yaş aralığında (*Ort.* = 39.09, *SS.* = 16.1) toplam 34 kişinin (16 kadın, 18 erkek) etnik kökenleri, politik parti tercihleri ve yaşamlarının büyük bölümlerini geçirdikleri şehirler gibi bilgileri içeren demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur. Katılımcıların büyük bir kısmı (*n* = 21, %61.8) kendisini orta sosyoekonomik düzeyde ve ortalama dindarlık düzeyinde (*n* = 15, %44.1) konumlandırmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Özdeşim Ölçeği

Katılımcıların etnik kökenlerine yönelik aidiyet değerlendirmeleri Kenworthy ve arkadaşları (2011) tarafından geliştirilen ve Çoksan (2016) tarafından Türkçeye çevrilen beşli Likert tipi özdeşim ölçeği (racial identification scale) ile ölçülmüştür. Orijinal çalışmada iç tutarlılığı Cronbach’s α = .94 olan tek faktörlü ölçeğin daha önce benzer etnik köken gruplarıyla yapılan çeviri çalışmasında da yüksek iç tutarlılık (Cronbach’s α = .92) gösterdiği görülmüştür. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılığının oldukça yüksek, Cronbach’s α = .96 olduğu bulunmuştur. “Kürt/Türk olmak benim için önemlidir”, “Kürt/Türk olmak kendimi nasıl gördüğümün önemli bir parçasıdır” gibi sekiz maddesi bulunan ölçekten alınan daha yüksek puanlar katılımcıların etnik kökenleriyle daha güçlü özdeşim kurduklarını göstermektedir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Katılımcıların Suriyeli mülteci temsiline yönelik bilgi toplamak amacıyla yazarlar tarafından yirmi soru

içeren açık uçlu bir görüşme formu oluşturulmuştur. Soruların Suriyeli mülteci temsillerini ortaya çıkarıp çıkaramayacağını değerlendirmesi için form sosyal psikoloji alanında uzmanlaşmış ve temsil çalışmaları yürütmüş iki araştırmacıya gönderilmiştir. Araştırmacıların geribildirimleri doğrultusunda form yazarlar tarafından revize edilmiş, bu işlem bağımsız iki araştırmacı form üzerinde görüş birliği kurana kadar devam etmiştir.

İşlem

Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan alınan onay sonrasında katılımcılara ulaşmak için araştırmanın amacı için form sosyal psikoloji çağrı metni aynı üniversitenin psikoloji bölümü internet sayfasında yayımlanmıştır. Kartopu örnekleme yöntemiyle araştırmaya katılmak isteyen katılımcılara ulaşılmış ve katılımcılar evlerinde ziyaret edilerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Evlerinde araştırmacıyı kabul edemeyen katılımcılar ile katılımcıların isteği doğrultusunda kamuya açık mekânlarda yüz yüze görüşme yapılmıştır. Yazılı onamları alınan katılımcılar demografik bilgi formunu doldurmuşlardır. Ardından katılımcıların etnik gruplarıyla kurdukları özdeşimlerine yönelik bilgi edinmek için katılımcılara özdeşim ölçeği sunulmuştur. Bunun ardından yarı yapılandırılmış görüşme formu çerçevesinde katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Tüm görüşme bir ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme bitiminde katılımcıya araştırma sonrası bilgi formu sunulmuş görüşme sonlandırılmıştır. Görüşmeler 6 Nisan – 15 Mayıs 2018 tarihleri arasında 7 farklı şehirde (Ankara, Bursa, Çorum, İstanbul, İzmir, Manisa ve Mersin) yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir ve ortalama 28 dakika sürmüştür.

Bulgular

Analitik Yaklaşım

Katılımcıların Suriyeli mülteci temsillerine yönelik bulguları elde etmek için 34 ses kaydı yazarlar tarafından tam metin olarak yazıya geçirilmiştir. Araştırmacılar birbirinden bağımsız olarak katılımcıların yazıya geçirilen kayıtlarını okuyarak cevaplarda en sık tekrar eden ifadeleri belirlemiştir. Bu ifadeler sosyal kimlik kuramı ve gerçekçi çatışma kuramı bağlamında incelenerek benzer ifadeler aynı tema altında kodlanmıştır. Yazarlar tarafından üzerinde uzlaşmaya varılan temsil temalarının (*f* = 7) içeriklerini betimlemek için temaların işevuruk tanımları yapılmıştır. Temalar, katılımcıların yanıtları ile birlikte lisansı psikoloji, yüksek lisansı ise sosyal psikoloji alanından olan iki yargıcıya² gönderilmiştir. Temalar ve işevuruk tanımları

Tablo 2’de sunulmuştur.

2 Bu iki yargıcı, yarı yapılandırılmış görüşme formuna geri bildirim veren araştırmacılarından farklıdır.

Tablo 2. Yangıncılara Gönderilen Katılımların Yanıtlarının Kümelendiği Temsil Temaları ve Bu Temaların İşevuruk Tanımları

Suriyeli Temsili Temaları	Temaların İşevuruk Tanımları
Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli	Türkiye'ye ekonomik açıdan yük olma, ülkenin ekonomik krizlerinden birinin sebebi olarak görülme yerli işçilerin dezavantajına olacak şekilde ucuz işçilik yapma ve bu konuda Suriyeli işçiyi suçluyor olma, yerli halkın iş olanaklarını azaltma, diğer insanların işten kovulmalarına neden olma.
Kültürel Kirletici Suriyeli	Kültürel olarak bir bozucu fail (agent) olma, kültürü değiştirmeye gücüne bağlı olmaksızın –potansiyel- etkilerinin olumsuz olması, yerel kültürü olumsuz yönde etkileyeceğini ifade etme, bir süre sonra kültürel olarak şu an olduğundan daha istenmeyen bir noktada olacağını faili olarak Suriyelileri görme, soyda bozukluk meydana getireceğini dile getirme, çocuk ve gençlerde istenmeyen davranışları yaratacağını iddia etme.
Toplumsal Yıkıcı Suriyeli	Çeşitli suç faaliyetleri (hırsızlık, gasp, fuhuş, börtüculük gibi) ile birlikte anılma, bu suçlardan çıkar sağlama, bu suçlar ya da başka sebepler nedeniyle toplum düzenini bozmaya çalışma, bu düzeni bozma, toplumun birlik ve beraberliğine zarar verme, toplumda görülmeyen davranışları (yüksek sesle konuşma gibi) sergileyerek rahatsızlık yaratma, toplumda istenme (istenmeyen misafir gibi), ayrıcalık sağlandığı için toplum düzenine zarar verme (<i>Dikkat: Toplum düzenini bozduğu ifade edilen her bir değerlendirme bu temaya sokulmalıdır. Kültürel Kirletici Suriyeli temasında Suriyeli mültecilerin davranışlarının veya salt kültürel özelliklerinin yerel kültürü –potansiyel ya da aktif- olumsuz olarak etkileyebileceğine yönelik değerlendirmeler yer alırken bu temada Suriyelilerin gözlenebilir bireysel ya da kolektif davranışların toplumun birliğine ve huzuruna yönelik olumsuz değerlendirmeye yönelik ifadeler yer alırken almaktadır.</i>)
Göçmen (Mülteci) Suriyeli	Savaş sebebiyle ülkesinden ayrılma ya da ayrılmak zorunda kalma, Türkiye'ye sığınması öncesi veya sonrasında mağdur olma, kendi ve/veya ailesinin hayatını kurtarmak için Suriye'den ayrılma, salt göçmen ya da mülteci olarak nitelendirilme, vatanını bırakmak zorunda kalma
Ülkesini Bırakan (Kaçan) Suriyeli	Ülkesini savunmayı tercih etmeme, savaştan korkup kaçma, vatanını savunması gerekirken terk etme, vatan, millet ve bayrak gibi fenomenlere katılımcı veya olması gereken kadar değer vermemeye (<i>Dikkat: Göçmeni (Mülteci) Suriyeli temasında Suriyeliler savaşın mağduru olarak görülürken bu temada Suriyeli mültecilere yönelik pejoratif ifadeler yer almaktadır. Bu iki tema iki uçlu değildir. Bu nedente bir katılımcının Suriyeli temsili iki temayı da içerecek şekilde yapılamış olabilir.</i>)
Dilenci (Evsiz) Suriyeli	Salt dilenci ve/veya evsiz olarak nitelendirilme, katılımcılar tarafından dilenci ya da evsiz olarak algılanma
Çok Çocuklu (Üreyen) Suriyeli	Suriyeli mültecilerin çok fazla çocuk sahibi olduğunu düşünme ya da toplumun bu yönde bir görüş bildirdiğini ifade etme, Suriyeli mültecilerin çocuk sahibi olma hızı ve oranından rahatsızlık hissetme.

Tablo 3. Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli Temsili ile Kültürel Kirleticisi Suriyeli Temsiline Yönelik Katılımcıların İfadelerini Puanlama İçin Yönerge

Yönerge: Lütfen her bir katılımcı için temsilin ifade edilme gücünü puanlayınız. 0 puan: İfade geçmiyor.			
0.5 puan: İfade belirli koşullarda geçiyor, katılımcı bu ifadenin yalnızca belirli kişiler için ya da belirli koşullar altında gerçekleştiğini söylüyor.			
1 puan: İfade koşullara bağlı olmaksızın geçiyor, katılımcı bu ifadeyi “kesinlikle, tabii ki” gibi kesinlik bildiren kelimelerle destekliyor, sorumlu olarak Suriyelileri görüyor.			
<i>Not.</i> Kültürel bağlamda açıkça ırkçılık içeren ifadelerin (Türk soyunu bozma gibi) ve finansal bağlamda açıkça ırkçılık içeren ifadelerin (iş yerinde Türkün Türk'ten başka dostu yoktur gibi) birden fazla kullanıldığını tespit ediyorsanız ya da bu ifadelerin görüşmeyi ağırlıklı olarak yönlendirdiğini düşünüyorsanız veya buna benzer ifadelerin frekansının tüm röportajın yüzde 10'undan fazla olduğunu görüyorsanız lütfen katılımcının temsil gücü toplam puanını doğrudan 4 olarak giriniz.			
Kültürel Kirleticisi Suriyeli Temsili	0 puan	0.5 puan	1 puan
1.Yerel kültürde bozucu/kirleticisi etki yapma temsili			
2.Yerel kültürü olumsuz etkileyecek özelliklere sahip olma ya da o özellikleri sergileme temsili			
3.Yerel kültürde görülmeyen kültürel özelliklerin Suriyelilerde görülmesi temsili			
4.Sosyal mesafenin kültürel olarak istenmeyen özellikleri 'bulaştıracağı' düşüncesi temsili			
Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli Temsili	0 puan	0.5 puan	1 puan
1.Türkiye'ye ekonomik açıdan yük olduğunu düşünme temsili			
2.Yerli işçilerin dezavantajına olacak şekilde ucuz işçiliği tercih etme temsili			
3.Yerli halkın iş olanaklarını azaltma temsili			
4.Diğer insanların işlerinin azalmalarına ya da işten çıkarılmalarına neden olma temsili			

İlk olarak yargıcılardan hangi katılımcının bu temalar altında toplanabilecek ifadelerinin olduğunu tespit etmeleri istenmiştir. Yargıcılar arası tutarlılığı elde etmek için Cohen's κ (Cohen, 1960) hesaplanmıştır. Tüm tema kodlamalarında tutarlılığın kabul edilebilir sınır aralığında olduğu gözlenmiştir. Her bir tema için yargıcılar arası tutarlılık Cohen's κ katsayısı, ilgili tema başlığında sunulmuştur.

İkinci olarak yargıcılara, katılımcıların dörtte üçünden fazlası tarafından paylaşılan temsillerin (ekonomik yük ve finansal tehdit Suriyeli temsili, $f = 33$; kültürel kirleticisi Suriyeli temsili, $f = 26$) neler olduğu iletilmiş ve yargıcılardan, her bir katılımcının yanıtlarının bu temsillere hangi ölçüde uygun olduğunu 0 ve 4 arasında (0 = Katılımcı bireysel olarak bu tema altında toplanan değer-

lendirmeleri ifade etmemiştir; 4 = Katılımcı bireysel olarak bu tema altında toplanan, koşullara bağlı olmayan, değiştirilemez ve kesin ifadelerle sahiptir) puanlamaları istenmiştir. Bu puanlamalara yönelik yargıcılara sunulan yönerge Tablo 3'te sunulmuştur. Bu işlem için yargıcılar arası tutarlılık hesaplamasında r_{wg} katsayısı (James ve ark., 1993) kullanılmıştır. Yargıcılar arası tutarlılık r_{wg} katsayısı, ilgili tema başlığında ifade edilmiştir.

Moscovici'nin (1984) ifade ettiği gibi, herhangi iki temsil bir değerlendirme boyutunun iki ucu olmadığı için katılımcıların birbiriyle paralel görünmeyen iki temsile de aynı anda sahip olabilecekleri değerlendirilmiş ve kodlamalar bu doğrultuda yapılmıştır (benzer uygulamalar için bkz. Watzlawick ve de Luna, 2017).

Suriyeli Mülteci Temsiline Yönelik Bulgular

Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli Temsili

Bu temsil içeriğinde Suriyeli mülteciler Türkiye'ye ekonomik açıdan yük olarak görülmekte, ülkenin ekonomik krizlerinden birinin sebebi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Suriyeli mültecilerin yerel halkın iş olanaklarını azalttığı dile getirilmektedir. Bu temsil, algılanan gerçekçi bir çatışmanın varlığına işaret ederek, Suriyeli mültecilerden gerçekçi bir tehdit algılanması ile ilişkilendirilebilir. Örneğin Katılımcı 16'nın cümleleri, bu temsil altında kodlanan ifadelere bir örnektir:

Suriyeli denince aklıma ilk gelen şey ekonomide çöküntü yaşatmaları ve Türkiye'yi maddi açıdan zarara uğratmaları. (...) ³ Çünkü onlar daha ucuz çalışıyorlar. Türkler normal fiyatları bildiği için onlar gibi çalışmıyorlar. İşverenler Suriyelileri çalıştırıyorlar. (...) Suriyeliler çok az fiyata çalıştıkları için işveren diyor ki Türklerden bir tutup yüz vereceğime Suriyelilerden üç tutup yüz veririm. O zaman ne oluyor, işsizlik ortamı artıyor. (...) Toplumumuz da ne kadar ucuza çalıştırır, işveren ucuz çalıştıracak insan buldu diye seviniyor. Türk işçiler de boş boş geziyorlar, iş bulurlarsa gidiyorlar (Kadın, emekli hemşire, 55 yaşında, Türk, politik parti tercihi CHP).

Katılımcı 30 da benzer bir temayı ifade etmektedir:

(...) Maddi yönden çok kötü etkiledi. Onların çocuklarına, herkese para verdiler, maaş verdiler. Bizim gençlerimiz sürünüyor. Bizler aç sürünürken Suriyeliler memleketimizde keyif sürüyor. (Kadın, ev hanımı, 65 yaşında, Kürt, politik parti tercihi CHP).

İki yargıcı da araştırmaya katılan otuz dört katılımcıdan otuz üçünün (20 Türk, 13 Kürt) görüşme esnasında bu temsile yönelik ifadeler kullandığını değerlendirmiştir. Bu temsil açısından yargıcılar arası tutarlılığın Cohen's $\kappa = 1.00$ olduğu görülmüştür.

Kültürel Kırletici Suriyeli Temsili

Bu temsilde Suriyeli mültecilerin kültür ve değerlerinin yerli toplumun kültürünü bozduğu düşünülmekte, Suriyeli mültecilerin kültürlerinin yerel kültürü olumsuz yönde etkileyebileceği ifade edilmektedir. Bu temsil, katılımcıların sosyal kimliklerine ve onunla ilişkili değer ve normlarına yönelik tehdit hissettiklerine işaret ederek, Suriyeli mültecilerden sembolik bir tehdit algılandığını göstermektedir. Suriyeli mültecilerin kültür ve değerleri-

nin, yerel toplumun kültüründen daha olumsuz olduğunu ifade eden her bir küçültücü (pejorative) değerlendirme bu temsil altında yer almıştır. Katılımcı 2'nin cümleleri bu temsile bir örnektir:

(...) Tam bir Suriyeli kültürü olmayacaktır. Tam bir Türk kültürü olmayacaktır. Karmaşık bir şey çıkacaktır. Artık Türklerle Suriyeliler evlenmeye falan başladılar. Yani neler neler. Bunlar karışacak, karışacak, yeni bir şey çıkacaktır ortaya. (...) Ama benim çocuğumun karşılaşacağı kişi Türk olmayacak. Belki de benim çocuğum ona gönül bırakacak. Yani hiç Türk kalmayacak. Karmakarışık olacak. (...) Ama onlardan daha farklı şeyler duyabiliriz. Onlardan daha fazla tabela göreceğiz. Zamanla şuraya çıktığımız zaman 10 tabeladan 7 tanesini Arapça Arapça şeyler göreceğiz. (...) Benim çocuğum da bunları göre göre o da onların dikkatini çekecektir. O da onlarla yoğuracaktır. (...) Bir düğün yaptığımızı farz edelim. Ben onları biliyorum ama oğlum Suriyeli birini alsa ben kahrolurum herhalde ya. Onların geleneğini görmek bile istemiyorum. (...) Böyle devam ederse Türk kültürü değişecektir. Türklerle evlenmesinler bize bulaşmasınlar. Ne Türklük kalır o halde ne Suriyelilik kalır. Böyle böyle kültürümüz de değişecek her şeyimiz de değişecek. Kanımız Türk diye bir şey kalmayacak. (...) Oğlum Türk kültürüne daha az maruz kalacaktır. (...) Kültürel değerler değişir tabii elbet (Kadın, ev hanımı, 27 yaşında, Türk, politik parti tercihi AKP).

Katılımcı 31 de benzer bir temsile sahiptir:

Renk olarak, giyiniş olarak, konuşma şekli olarak onlar daha değişikler. Herhalde fazla dururlarsa toplumumuzu etkileyecekler. (...) Kavgalar falan çıktı. (...) Hep kavga ettiler Suriyeliler bizim vatandaşlarımızla. Bir sürü şey oluyor bizim görmediğimiz. Ne bileyim, hırsızlık yaptılar diyorlar, sarkıntılık yaptılar diyorlar (Kadın, ev hanımı, 39 yaşında, Kürt, politik parti tercihi yok).

İki yargıcıya göre de yirmi altı katılımcın (birinci yargıcıya göre 16 Türk, 10 Kürt; ikinci yargıcıya göre 18 Türk, 8 Kürt) ifadeleri bu temsil altında kodlanmıştır. Bu temsil için yargıcılar arası tutarlılık kabul edilebilir sınırlar içerisinde Cohen's $\kappa = .72$ 'dir.

Toplumsal Yıkıcı Suriyeli Temsili

Bu temsilde Suriyeli mülteciler çeşitli suç faaliyetleri ilişkilendirilerek, mültecilerin toplumun düzeni-

3 (...) ifadesi, cümle öncesi veya sonrasında bazı ifadelerin mevcut olduğunu, ancak bağlamı bozmamak için konu ile ilgisiz olduğu düşünülen bu cümlelerin çıkarıldığını belirtmektedir.

ni bozdukları ve yerel halkın birliğine zarar verdikleri ifade edilmektedir. Ayrıca, Suriyeli mültecilerin yerli toplumda görülmeyen davranışları sıklıkla sergiledikleri için rahatsızlık yarattıkları dile getirilmektedir. Bu temsil, katılımcıların Suriyeli mültecilerden asayiş ve düzen açısından gerçekçi bir tehdit algıladıklarını işaret etmektedir. Katılımcı 14'ün bu tema altında kodlanan ifadesi şu şekildedir:

[Sağ kanat politikayı benimseyen bir siyasi partinin lideri] oradan toplayıp getirmiş bırakmış, zaten hiç bakmıyor. Yetmiyor, aramıza girmeye çalışıyorlar, çok rahat davranıyorlar. Hani nasıl diyeyim, yani güvenemiyorum. Çocuklarımız çok zarar görüyor okullarında. Hırsızlıklarından tut her şeye kadar... Buraya getirtilmelerini çok yanlış buluyorum, yani çocuklarımız şimdi okullarda rahatsızlar (Kadın, ev hanımı, 34 yaşında, Kürt, politik parti tercihi AKP).

Katılımcı 6'nın ifadeleri de Suriyeli mülteci temsilinin suç faaliyetleri ile ilişkilendirildiğini göstermektedir:

Kadınlar genelde çarşıda. Konsomatrislik yapan çok var, hayat kadınlığı yani. Erkekleri onları pazarlayan kısımda duruyorlar (Erkek, dövmeçi, 27 yaşında, Kürt, politik parti tercihi HDP).

Benzer olarak Katılımcı 10 da Suriyelilere yönelik toplumsal yıkıcılık temsiline sahiptir:

Birlikte oturup muhabbetlerinde çok sesli olmaları, çok rahatsız etmeleri bence bize göre farklı. Bu tür durumlar bizim topluma göre çok farklı (...). Evet olumsuz hareketler davranışlar düşünceler bence bizim topluma ağır oluyor (...). (...) şöyle diyeyim, bir sepetteki bozuk elma gibi. Nasıl bir bozuk elmayı sepet içine koyduğumuzda diğerlerini de bozacaksa onun gibi. (...) Türk toplumu, Kürt toplumu onlara uymaya, onlar gibi davranmaya başlar (Erkek, kasa, 25 yaşında, Kürt, politik parti tercihi HDP).

Katılımcı 2 de benzer bir temsil içeriğini işaret etmektedir:

Suriyeli erkeklerin gözlerinin pek tekin olmadıklarını söylüyorlar. Türk kadınlarına karşı bu yüzden anlaşmazlıklar çıkıyor. Onlar edebini bilmedikleri için biz misafirperver olsak da onlar misafirliklerini bilmedikleri için tartışma çıkıyor (Kadın, ev hanımı, 27 yaşında, Türk, politik parti tercihi AKP).

Kültürel kirlenici Suriyeli temsilinde Suriyeli mültecilerin kültürel özelliklerinin yerel kültürü olumsuz etkile-

yebileceğine yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Bu temsil daha çok sembolik tehdit algısı ile ilişkilendirilmektedir. Örneğin bu temsilde Suriyeli mültecilerin değer ve normları bir tehdit unsuru olarak vurgulanmaktadır. Öte yandan toplumsal yıkıcı Suriyeli temsilinde ise Suriyeli mültecilerin gözlenebilir davranışlarının, toplumun birlikteliğini ya da huzurunu bozacağına yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu temsil ise daha çok gerçekçi bir tehdit algısı ile ilişkilendirilmektedir. Örneğin bu temsilde Suriyeli mültecilerin olumsuz davranışlarının yerel halkın toplumsal var oluşuna bir tehdit olduğu, bu olumsuz davranışların toplumsal fiziki iyi olma haline zarar vereceği vurgulanmaktadır. İki yargıcıya göre de toplam 24 katılımcının (birinci yargıcıya göre 15 Türk, 9 Kürt; ikinci yargıcıya göre 17 Türk, 7 Kürt) çeşitli ifadeleri Toplumsal Yıkıcı Suriyeli temsili altında kodlanmıştır. Yargıcılar arası tutarlılık Cohen's $\kappa = .84$ 'tür.

Göçmen (Mülteci) Suriyeli Temsili

Bu temsilde Suriyeli mülteciler, savaş sebebiyle ülkesinden ayrılmak zorunda kalan, mağdur göçmenler olarak nitelendirilmişlerdir. Katılımcı 3'ün şu ifadesi bu temsile işaret etmektedir:

Suriyeli dendiğinde aklıma doğal olarak ilk mülteci kavramı geliyor (Kadın, şehir plancısı, 29 yaşında, Türk, politik parti tercihi MHP).

Diğer temsillerden farklı olarak bu temsilde katılımcılar, Suriyeli mülteciler ile kendilerini ortak bir üst kimlikte (aynı dine mensup olmak) kimliklendirmektedir. Katılımcı 33'ün ifadesi bu temsile sahip olan bir katılımcının Suriyeli mülteciler ile kendisini ortak bir üst kimlikte nasıl kimliklendirdiğini göstermektedir:

Suriyeliler, bir şekilde savaştan kaçmak zorunda kalmış ve burada gerçekten zor şartlarda yaşayan insan grupları. Ekonomik anlamda da birçoğu Türkiye standartlarının, hatta açlık sınırının dahi altında yaşamak durumunda kalıyorlar. Birçok alanda göç yüzünden sürünüyorlar. (...) Yani aynı dinden olmamız, aynı coğrafyadan olmamız, baya benzerliklerimiz olduğunu düşünüyorum. (Erkek, inşaat mühendisi, 25 yaşında, Kürt, politik parti tercihi yok).

Göçmen (mülteci) Suriyeli temsiline sahip Katılımcı 13'ün şu ifadesi de, katılımcının kendisini ve Suriyeli mültecileri ortak bir üst kimlikte yeniden sınıflandırmaya örnek gösterilebilir:

Suriyeliler deyince aklıma din bağlantısı geliyor. Çünkü onlar da Müslüman sonuçta. Müslüman oldukları için sonuçta milliyetçilikten daha önemli

bir bağ var. Daha üstün bir bağ bana göre. Suriyeli mülteci deyince aklıma bu geliyor. Din bağlantısı, Müslümanlık. (Erkek, inşaat mühendisi, 28 yaşında, Türk, politik parti tercihi AKP)

Diğer temsillerde Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz atıflar yapılırken, bu temsilde ortak bir üst kimlikte yeniden sınıflandırılmanın getirdiği paylaşılan sosyal kimlik vasıtası ile katılımcılar Suriyeli mültecilere yönelik görece daha olumlu atıflarda bulunmaktadır. Birinci yargıcıya göre yirmi dört (13 Türk, 11 Kürt), ikinci yargıcıya göre ise yirmi iki katılımcının (12 Türk, 10 Kürt) ifadeleri bu temsile işaret etmektedir. Bu temsil için yargıcılar arası tutarlılık Cohen's $\kappa = .87$ 'dir.

Ülkesini Bırakan (Kaçan) Suriyeli Temsili

Bu temsilde Suriyeli mültecilerin ülkelerini savunmayı tercih etmemeleri ve savaştan korkup kaçmaları vurgulanmış, ayrıca mültecilerin vatan, millet ve bayrak gibi değerlere, önem göstermedikleri dile getirilmiştir. İç grubun yaşam biçimi ve dünya görüşlerine zıtlığın vurgulandığı bu temsil, katılımcıların Suriyeli mültecilerden sembolik bir tehdit algılamasıyla ilişkilendirilmiştir. Katılımcı 7'nin şu ifadeleri ülkesini bırakan (kaçan) Suriyeli temsiline işaret etmektedir:

(...) savaşmak zor geldi ve kaçmayı tercih ettiler. Burada da işte rahat bir imkân sunulduktan sonra e kolaylık rahat iyi geldi (...). Biz bayrağımızı sonuna kadar yere düşürmemek için savaşırız; zaten bugüne kadar da savaşmışız ama onlarda o yok. Vatanlarında kalıp vatanlarını savunmayı tercih etmediler, kaçmayı tercih ettiler. (...) biz vatanımıza sahip çıkıyoruz ama onlar sahip çıkmadılar, kaçtılar (Kadın, ev hanımı, 43 yaşında, Türk, politik parti tercihi AKP).

Katılımcı 14 de benzer bir temsili işaret etmektedir:

(...) Suriyelilerin hepsi kaçmış bu tarafa. Orada kalanlar yaşlılar, bir de maddi imkânı olmayanlar. Biraz imkânı olan kaçmış Türkiye'ye (Kadın, ev hanımı, 34 yaşında, Kürt, politik parti tercihi AKP).

Birinci yargıcıya göre on sekiz (13 Türk, 5 Kürt), ikinci yargıcıya göre ise on yedi katılımcının (14 Türk, 3 Kürt) ifadeleri bu temsili içermektedir. Yargıcılar arası tutarlılığın Cohen's $\kappa = .82$ olduğu görülmüştür.

Dilenci (Evsiz) Suriyeli Temsili

Bu temsile sahip katılımcılar Suriyeli mültecileri zihinlerinde dilenci ya da evsiz olarak görselleştirilmektedir. Suriyeli mültecilere yönelik bu temsil, sembolik

tehdit algısının bir formu olarak değerlendirilebilir. Katılımcı 34 ifadeleri bu temsile örnek gösterilebilir:

(...) Camide görüyorum hepsi dileniyorlar, çok perişanlar (...). (...) dileniyor, mesela açım diyor, bana para ver diyor, bana iş ver diyor (...). (...) bakıyorum hep öyleler dileniyorlar, sonra söylenince de caminin önünde seni tenkit ediyorlar (...). (...) en güzel yaptıkları şey dilencilik (Erkek, emekli işçi, 62 yaşında, Türk, politik parti tercihi AKP).

Katılımcı 31 de benzer bir içeriği dile getirmektedir:

Görüyorum Suriyelileri, hepsi aynılar, kucaklarında bebeklerle dileniyorlar. Daha çok parklarda görüyorum. Dilencilik yapıyorlar. Köşe başlarında, Sıhhiye'de dolu (Kadın, ev hanımı, 39 yaşında, Kürt, politik parti tercihi yok).

Birinci yargıcıya göre on bir (9 Türk, 2 Kürt), ikinci yargıcıya göre ise on yedi katılımcının (10 Türk, 7 Kürt) ifadeleri bu temsil kapsamında değerlendirilmiştir. Yargıcılar arası tutarlılığın Cohen's $\kappa = .65$ olduğu görülmüştür.

Çok Çocuklu (Üreyen) Suriyeli Temsili

Bu temsilde Suriyeli mültecilerin, çok fazla çocuk sahibi olması eleştirilmekte, mültecilerin doğum oranlarının yoğunluğundan şikâyet edilmekte ve çocuk sahibi olma eğilimlerinin bir tehdit olduğu ifade edilmektedir. Temsile sahip katılımcılar ayrıca Suriyeli mültecilerin çocuk sahibi olmalarının yerel kültürü bozabileceğini, avantajlı pozisyonlarının ellerinden alınabileceğini vurgulamaktadır. Bu açıdan temsil politik güce yönelik gerçekçi tehdit algısı ile ilişkilendirilebilir. Katılımcı 26'nın ifadeleri güce yönelik gerçekçi tehdit algısını yansıtmaktadır:

Gelecek için kaygılıyım. Onlar Türkiye'de kalırsa hızlı nüfus artışından dolayı yıllar sonra azınlık kalabiliriz. (...) Kürtler öyle mesela. Yıllar önce aile planlamasından dolayı Türklere sağlık ocaklarında nasıl doğum kontrol yapıldı, 2 çocuktan fazla yapmayın dediler. Kürtler 8 – 10 çocuk yapıyordu. O zaman 50 milyonken onların nüfusu 2 milyonu. Şimdi bizim nüfusumuz 100 milyon, Kürt nüfusu 25 milyon. Bir 15 sene sonra bu Suriyeliler burada kalırsa, bizim nüfus artışımız orantılı gidip onlarınki orantısız gittiği için burada, Türkiye'de, azınlık kalabiliriz (Erkek, müteahhit, 40 yaşında, Türk, politik parti tercihi yok).

Benzer bir ifade Katılımcı 14 tarafından da dile getirilmektedir:

İnanır mısın, gelenlerin hepsi 4-5 senede doğmuşlar. Hepsinin 4-5 çocuğu var peşinde. Artar nüfusları tabi, çünkü [Sağ kanat politikayı benimseyen bir siyasi partinin lideri] onlara kimlik de verdi. [Sağ kanat politikayı benimseyen bir siyasi partinin lideri] parasını veriyor, onlar bol bol geziyorlar, bol bol doğuruyor. (Kadın, ev hanımı, 34 yaşında, Kürt, politik parti tercihi AKP).

Öte yandan bu temsil altında kodlanan ifadelerde 'üremek' gibi Türkçede insan için kullanımı çok nadir olan ve genellikle hayvanlar için kullanılan olmayan betimlemelere rastlanmaktadır. Bu tür söylemler, sosyal kimlik yazınında incelenen 'insanlıkta küçültme' (infrahumanization) kavramı ile ilişkilendirilebilir. Katılımcı 4'ün ifadesi bu temsili yansıtmaktadır:

Zaten Suriyeliler buraya geldi ohooo, herkes hamile. Her sene bir çocuk, her sene birer çocuk... Adamın, herkesin elinde bir çocuk, kadının elinde bir çocuk... Çocuksuz kadın yok. Türkiye'ye geldiklerinden beri onlar her sene bir çocuk (Kadın, ev hanımı, 55 yaşında, Türk, politik parti tercihi AKP).

İki yargıcıya göre de on beş katılımcının ifadesi (birinci yargıcıya göre 10 Türk, 5 Kürt; ikinci yargıcıya göre 11 Türk, 4 Kürt) bu temsil altında kodlanmıştır. Yargıcılar arası tutarlılık Cohen's $\kappa = .82$ 'dir.

Etnik Grup Özdeşimi ile Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli ve Kültürel Kırletici Suriyeli Temsili İlişisine Dair Bulgular

Katılımcıların kendi etnik gruplarıyla kurdukları özdeşimleri ile (a) ekonomik yük ve finansal tehdit Suriyeli, (b) kültürel kırletici Suriyeli temsilleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için katılımcıların özdeşim puanları ile söz konusu temalardan 0 ile 4 arasında aldıkları puanları arasındaki ilişki basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların özdeşim puanları bağımsız, yargıcıların katılımcıların temsilleri için verdikleri puan ortalaması ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Ekonomik yük ve finansal tehdit Suriyeli temsili için yargıcılar arası güvenilirlik katsayısının oldukça yüksek $r_{wg} = .89$ olduğu bulunmuştur. Kültürel Kırletici Suriyeli temsili için yargıcılar arası güvenilirlik katsayısı ise $r_{wg} = .75$ 'dur.

Yargıcıların katılımcıların temsilleri için yaptıkları kodlamaların ortalaması bağımlı değişken olarak ele alındığında, katılımcıların etnik grupları ile kurdukları özdeşimin, Suriyeli mültecilerin finansal tehdit olarak temsil edilme gücünü yordamadığı ($F(1,32) = 1.77, p = .193$) görülmüştür. Yargıcıların katılımcıların temsilleri için yaptıkları kodlamaların ortalaması bağımlı de-

ğişken olarak ele alındığı ikinci analizde, katılımcıların etnik kökenleriyle kurdukları özdeşim ($Ort. = 3.79, SS = 1.13$), Suriyeli mültecilerin kültürel kırletici olarak temsil edilme gücünü orta güçte bir etki büyüklüğüyle yordamaktadır, $F(1,32) = 10.01, R^2 = .24, \beta = .49, t = 3.17, p = .003$.

Suriyeli mültecilerin finansal tehdit olarak temsil edilme gücü ile kültürel kırletici olarak temsil edilme gücü arasında bir farkın olup olmadığını incelemek amacıyla bağımlı örneklem için t-testi yürütülmüştür. Sonuçlar Suriyeli mültecilerin finansal tehdit olarak temsil edilme gücünün ($Ort. = 2.72, SS. = 1.12$) kültürel kırletici olarak temsil edilme gücünden ($Ort. = 1.79, SS. = 1.41$) anlamlı olarak daha yüksektir olduğunu göstermiştir, $t(33) = 4.45, p < .001$, Cohen's $d = .764$. Burada da etki büyüklüğünün orta güçte olduğu dile getirilebilir. Bu bulgu katılımcıların, Suriyeli mülteciler hakkında finansal bir tehdit temsiline, kültürel bir tehdit temsiline daha fazla sahip olduklarını işaret etmektedir.

Toplumsal Avantaj Durumu ile Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli Temsili ve Kültürel Kırletici Suriyeli Temsili İlişisine Dair Bulgular

Toplumsal olarak avantajlı ya da dezavantajlı gruba üye olmanın, katılımcılar tarafından en sık dile getirilen iki Suriyeli mülteci temsiline sahip olma gücü üzerinde bir etkisinin olup olmadığını sınamak için bağımsız örneklem için t-testi yürütülmüştür. Analiz sonuçları Kürt ($Ort. = 2.31, SS = .925$) ve Türkler ($Ort. = 2.98, SS = 1.17$) arasında Suriyeli mültecilerin ekonomik tehdit olarak temsil edilme gücü açısından bir farklılık olmadığını göstermiştir, $t(32) = 1.75, p = .090$. Ayrıca Suriyeli mültecilerin kültürel tehdit olarak temsil edilme gücü açısından da Kürt ($Ort. = 1.27, SS. = 1.33$) ve Türkler ($Ort. = 2.12, SS. = 1.28$) arasında fark gözlenmemiştir, $t(32) = 1.76, p = .088$.

Tartışma

Bu çalışmada Türkiye'de yaşayan ve sırasıyla dezavantajlı ve avantajlı grup olarak kavramsallaştırılan en büyük iki etnik grup olan Kürtler ve Türklerin Suriyeli mültecilere yönelik temsilleri betimlemeyi ve katılımcıların etnik gruplarıyla özdeşimlerinin çeşitli temsilleri ile ilişkisini incelemeyi hedefledik. Bulgular, Suriyeli mültecilerin finansal tehdit, yerel kültürü kırletici, topluma zarar verici, ülkesini bırakıp kaçan, dilenen ve üreyen failer olarak temsil edildiğini göstermiştir. Ayrıca katılımcıların iç grup özdeşimlerinin Suriyeli mültecileri finansal ya da kültürel tehdit olarak görme güçlerini yordadığı görülmüştür. Türk ve Kürtler arasında Suriyeli mültecileri finansal ya da kültürel bir tehdit olarak görme güçleri arasında bir fark bulunmamıştır.

Suriyeli Mülteci Temsilleri

Katılımcıların neredeyse tamamı ekonomik yük ve finansal tehdit Suriyeli temsilini paylaşmaktadır. Bu temsilin temelinde, hayatta kalmaya odaklı, kısıtlı maddi kaynağın bölüşümüne yönelik gruplar arası gerçekçi bir çatışma algısı olabilir. Gruplar arası ilişkiler yazınında da gruplar arası rekabetin çatışmayı arttırdığı sıklıkla vurgulanmaktadır (örn., Böhm ve ark., 2018; Echebarria-Echabe ve Guede, 2003; Gordils ve ark., 2021).

Finansal anlamda algılanan rekabet ve çatışma nedeniyle yerel halk, Suriyeli mültecileri kendi kaynaklarına göz diken rakipler olarak algılıyor olabilir. Sınırlı kaynağa yönelik böyle bir rekabet algısı, finansal tehdit ve yük temsiline oluşturuş olabilir. Ayrıca, katılımcılar Suriyeli mülteciler ile Türkiye’de yaşanan ekonomik kriz arasında nedensel bağ kurmaktadır. Finansal kriz zamanlarında dış grubu suçlama oldukça sık görülmektedir (Becker ve ark., 2011). Dış grubu suçlama işlevi bağlamında Suriyeli mülteciler de finansal krizin bir faili olarak finansal bir yük olarak temsil ediliyor olabilir.

Özellikle ekonomik olarak gelişmemiş bölgelerdeki mülteci sayısındaki artış, yerel halk tarafından bir tehdit olarak değerlendirilmektedir (Isaksen ve ark., 2016). Çok çocuklu (üreyen) Suriyeli mülteci temsili ile birlikte düşünüldüğünde, Suriyeli mültecilerin nüfusundaki artış, yerel halkın Suriyeli mülteciler hakkında finansal yük temsiline sahip olmasına neden olmuş olabilir. Yerel halkın böyle bir ilişki kurması, finansal krizin nedenlerini dış gruba kolayca atfetmelerine ve dolaylı yoldan krizin yaratıcılarından iç grup üyelerini koruma anlamı taşıyor olabilir.

Giriş kısmında da vurgulandığı gibi Türkiye’de Suriyeli mültecilere dair yapılan farklı çalışmalarda (örn. Çağlar ve Özkır, 2014; Çakıcı ve ark., 2016; Doğanay ve Keneş, 2016; Özdemir ve Öner-Özkan, 2016; Pandır ve ark., 2015) da Suriyeli mültecilerin ekonomik yük ve finansal tehdit olarak değerlendirildiği görülmüştür. Bu çalışma, ilgili temsilin yerel halk arasında paylaşımaya devam ettiğini göstermekle kalmamış, ayrıca temsilin tüm katılımcılar tarafından da benimsendiğini göstermiştir. Bu bulgu, Suriyeli mültecilere yönelik önyargı ve ayrımcılığın azaltılmasını hedefleyen müdahale programlarında, öncelikle finansal ve ekonomik yük temsillerine odaklanılması gerektiğini gösteriyor olabilir. Son olarak bu temsilin neredeyse tüm katılımcılar tarafından paylaşılması ve diğer temsiller ile bağlantılarının olması, Suriyeli mültecilerin finansal ve ekonomik bir tehdit olduğu yönündeki temsilin bir öz (core) olduğunu gösteriyor olabilir.

Kültürel Kırletici Suriyeli temsili katılımcılar tarafından yüksek oranda paylaşılan diğer bir temadır. Bu temsile sahip katılımcılar Suriyeli mültecilerin yerel kültürün bir bozucusu olarak değerlendirilebileceğini ifade

etmektedir. Mülteciler ile temas eden yerel halk, yeni gelenlerin kültürünü bir tehdit olarak görebilmektedir (Hanson-Easey ve Moloney; 2009; Pedersen ve Hartley, 2015). Özellikle yerel halkın teması talep etmediği durumlarda kurulan ilişkiler, mültecilerin kültürünü bir tehdit olarak değerlendirmeye neden olabilir (Schneider, 2008). Yeni gelenlerin farklı değer ve normlara sahip olması grup üyelerinin yeni gelenleri bir tehdit olarak algılaması ile ilişkilidir (Stephan ve Stephan, 2000). Türkiye’ye sığınan Suriyeli mültecilerin kültürel bir kırletici olarak temsil edilmesi de mültecilerin farklı değer ve normlara sahip olmasına yönelik algının yerel halk tarafından paylaşılıyor olması ile ilişkili olabilir. Temsile sahip olan katılımcılar sıklıkla dış grubu küçültücü ifadeler de kullanmıştır. Bu temsiller dış grubu küçümsemenin bir işlevi olarak da değerlendirilebilir.

Toplumsal yıkıcı Suriyeli temsili altında kodlanan ifadeler ise mültecilerin davranışlarının toplumun düzenini bozacağını vurgulamaktadır. Bu bulgu, Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tutum ve davranışları işaret eden çalışmaların (örn., Erdoğan ve Semerci, 2018; Korkmaz, 2018) bulguları ile benzerlik göstermektedir. Kendileri ile farklı davranışlara sahip olduğunu ifade etmek, yerel halkın gerçekçi tehdit algısının bir yansıması olabilir.

Suriyeli mülteciler ayrıca, göçmen (mülteci), ülkesini bırakan (kaçan), dilenci (evsiz), çok çocuklu (üreyen) temalarıyla temsil edilmektedir. Bu temsiller Suriyeli mültecilerin sosyal görünürlükleriyle ilişkilendirilebilir. Türkiye medyasında Suriyeli mülteciler sıklıkla bir yerden başka yere göç eden topluluklar ve dilenen kitleler olarak görselleştirilmektedir (Pandır ve ark., 2015). Sosyal medyada ise Suriyeli mülteciler ülkelerini savunmak yerine kaçmayı tercih ettikleri için eleştirilmektedir (Özdemir ve Öner-Özkan, 2016). Bu tür görselleştirmeler bireylerin hedefler hakkındaki temsillerini doğrudan etkilemektedir (Sommer, 1998). Bu çalışmada da bu temsiller söz konusu medya tanımlarına dayanıyor olabilir.

Öte yandan bu temsiller, gruplar arası ya da parasosyal temas (bkz. Schiappa ve ark., 2005) ile edinilmiş olabilir. Örneğin katılımcılar, Suriyeli mültecileri genellikle söz konusu temalar bağlamında (örneğin bir Suriyeli mülteciyi dilenirken görmek gibi) gözlemliyor olabilir. Bu tür temaslardan elde edilen bilgiler; grup üyelerine, Suriyeli mültecilere genelleniyor olabilir. Sosyal kimlik kuramı araştırmaları (bkz., Abrams ve Hogg, 2000; Doosje ve ark., 1999), dış grup üyelerini kısıtlı gözleme dayanarak homojenleştirmenin oldukça yaygın bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmada da katılımcılar sınırlı gözlemlerini diğer Suriyeli mültecilere genelleniyor ve bu genellemeden Suriyeli mültecilere yönelik temsillerini inşa ediyor olabilirler.

İç Grup Özdeşimi ve Temsiller

Katılımcıların özdeşimleri, Ekonomik Yük ve Finansal Tehdit Suriyeli temsilcilerinin gücünü yordamaktadır. Bu bulgu, hem düşük hem de yüksek iç grup özdeşimli katılımcıların, Suriyeli mültecilere yönelik aynı güçte finansal tehdit temsiline sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcıların neredeyse tamamı (n = 33/34) Suriyelilerin istihdamını hâlihazırda toplumun iş olanaklarını baltalaması olarak görmektedir. Bu katılımcıların Suriyeli mültecileri finansal tehdit olarak görme puanlarının varlığına oldukça dardır. Bu bulgu, katılımcılar arasında temsil bağlamında yüksek bir uzlaşmayı işaret etmektedir.

Katılımcılar arası böyle bir uzlaşma, mültecilere yönelik finansal tehdit temsili yerel halkta artık bir öz haline geldiğini işaret ediyor olabilir. Temsiller bağlamında özlükler, toplumun büyük bir kısmı tarafından paylaşılır; değişime dirençli ve görece durağandır (Abric, 2001; Bauer ve Gaskell, 1999; Moscovici, 1984). Bu durağanlık ve direnç nedeniyle iç grup özdeşimi söz konusu temsili katılımcılar arasında farklılaştıramamış olabilir. Türkiye’de yapılan Suriyeli mülteci temsili araştırmalarında da tutarlı olarak mültecilerin ekonomik yük ve tehdit olarak temsil edildiği görülmektedir (bkz., Pandır ve ark., 2015, Özdemir ve Öner- Özkan, 2016). Farklı zamanlarda elde edilen bu tutarlı bulgu da Suriyeli mültecilerin ekonomik yük olarak temsil edilmesinin bir öz haline geldiğine işaret etmektedir. Katılımcıların etnik gruplarıyla olan özdeşimleri Suriyeli mültecileri kültürel kirletici olarak temsil etme güçlerini yordamaktadır. Bu bulgu, yüksek iç grup özdeşimli katılımcıların Suriyeli mültecilerin kültürel kirletici olduklarını daha yoğun düşündüklerine işaret etmektedir. Psikoloji yazınında da özdeşim arttıkça bireylerin dış grup üyelerinden daha fazla tehdit algıladıkları bilinmektedir (Falomir-Pichastor ve Frederic, 2013). Giriş kısmında belirtildiği gibi, bu tehdidin kaynağı dış grubun davranışları olabileceği gibi kültürel değerleri gibi semboller de olabilir (Stephan ve Stephan, 2000). Bu bulguya paralel olarak katılımcılar, iç grup özdeşimleri arttıkça, Suriyeli mültecilerin değer ve normlarının daha fazla tehdit edici olarak değerlendirilmiş olabilir.

Toplumsal Avantaj Durumu ve Temsiller

Avantajlı (Türkler) ve dezavantajlı (Kürtler) grupların üyeleri arasında Suriyeli mültecilerin kültürel kirletici olarak temsil edilme gücü açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Psikoloji yazınındaki diğer çalışmalarda (örn., Sarrasin ve ark., 2018) dezavantajlı üyeler ile ülkeye sonradan gelen insanlar işaret edilmektedir. Oysa bu çalışmada Kürtler, psikoloji yazınındaki diğer çalışmalardan farklı olarak, içinde yaşadıkları toplumun kültür ve değerlerini oluşturan temel gruplardandır. Ülkeye sonradan gelen kişilere kıyasla Kürtler, yaşadıkları coğrafyanın kültürü ile uyum göstermeyeceklerini dü-

şündükleri kültürel değerlerden (yani Suriyeli mültecilerin kültürel değerlerinden) daha fazla tehdit algılamış olabilirler. Bu nedenle de psikoloji yazınındaki dezavantajlı grup üyelerinin avantajlı grup üyelerine kıyasla yeni gelenlerden daha az kültürel tehdit algıladığı bulgusu, bu çalışmada desteklenmemiş olabilir.

Avantajlı grup üyeleri ile dezavantajlı grup üyeleri Suriyeli mültecilere yönelik benzer güçte ekonomik tehdit temsiline sahiptir. Psikoloji yazınında ekonomik gücü elinde bulunduran grubun, kaynaklarını tehdit altında hissettiğinde, dezavantajlılardan daha şiddetli bir tepki gösterdiği ifade edilmektedir (Riek ve ark., 2006). Bu bulgu sürdürülen gücün kaybedilmesinden karşı hassasiyetin, görece düşük güce yönelik tehditten daha yüksek olması ile ilişkilendirilebilir. Ancak bu araştırmada ekonomik gücü daha fazla elinde bulunduran grubun üyeleri (Türkler) Suriyeli mültecileri daha yoğun olarak ekonomik bir tehdit olarak değerlendirmemiştir. Bu farklılığın nedeni, Suriyeli mültecilerin avantajlı grubu sermaye açısından, dezavantajlı grubu (Kürtler) ise emek açısından tehdit ediyor olması olabilir. Giriş kısmında ifade edildiği gibi Türkler, Suriyeli mültecilerin kendilerinin işlerini azalttığını ifade etmektedir. Öte yandan bu tehdit Kürtler açısından farklı bir bağlamda gerçekleşiyor olabilir. Türkiye piyasasında Kürtlerin, son otuz yıldır ucuz iş gücü kolunu oluşturduğu tartışılmaktadır (Koç, 2015). Türkiye’ye gelişi ile birlikte Suriyeli mültecilerin ucuz emek arzı (Korkmaz, 2018; Şahankaya Adar, 2018) Kürtlerin kendilerini finansal olarak daha kırılgan hissetmelerine neden olmuş olabilir. Bu nedenle Kürtler de Türkler kadar Suriyeli mültecileri finansal bir tehdit kaynağı olarak temsil etmiş olabilir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

İlk olarak, her ne kadar araştırmanın örnekleminin Türkiye’yi yansıtması için katılımcıların, demografik özellikler, ideolojik yönelim ve bunun gibi birçok yönden heterojen özellikler göstermesine özen göstermiş olsak da örneklemin Türkiye’yi temsil etme gücünün yüksek olmadığını farkındayız. Gelecek çalışmalar farklı metodlar kullanarak (örn. eğilim ağırlıklandırması kullanmak gibi) örneklemeceği katılımcılar ile temsil gücü yüksek çalışmalar üretebilir.

İkinci olarak, bu çalışmada Suriyeli mültecilerin temsillerine yönelik bulguları derinlemesine görüşmeler ile elde ettik. Benzer diğer çalışmalara kıyasla daha çok kişiye ulaştık da bu süreç yoğun emek ve zaman gerektirdiği için sosyal psikoloji çalışmaları bağlamında katılımcı sayımız görece azdı. Katılımcıların özbeöz temsilleri ile temsillerinin güçlerinin arasındaki ilişkileri incelediğimiz analizler için yürüttüğümüz post hoc güç analizi testlerimiz çoğunlukla kabul edilebilir sınırların içerisinde olduğumuzu işaret etse de gelecekteki çalışmalar daha fazla sayıda katılımcı ile yürütülmelidir.

Üçüncü olarak, bu çalışmada iki etnik grubu avantajlı ya da dezavantajlı olarak sınıflandırdık. Ancak bu sınıflandırmanın durağan bir yapıyı işaret ettiğinin, içerik ve bağlamdan kopuk olduğunun farkındayız. Gelecek çalışmalar, bu durağan sınıflandırma yerine, daha kapsayıcı olmak için grupları avantajlı ve dezavantajlı ikilisi olarak ele almak yerine, grupları tarihsel ve politik bağlamlarda değerlendirerek daha dinamik bir sistemle sınıflandırabilir (bkz., Leong ve Ward, 2011). Böylelikle grupların farklı bağlamlardaki özellikleri ile temsilleri ilişkilendirilerek daha geniş bir bakış açısı sunan bulgular üretilebilir.

Gelecek çalışmalar, Suriyeli mültecilere yönelik finansal tehdit ve kültürel kirlenici temsillerini, grupların tarihsel yaşantı ve anlatılarıyla ilişkilendirerek, toplumun sosyal temsillerine ışık tutabilir. Ayrıca grupların birbirlerinin temsillerine yönelik temsillerinin (meta-temsiller) incelenmesi, grupların kendilerini diğerlerinin görmesine olanak sağlayarak, katılımcılara grup düzeyinde bir öz değerlendirme sağlayabilir. Böylelikle gruplar arası ilişkileri iyileştirmek için temsilleri değiştirmeyi hedefleyen müdahale programları için yol gösterici bulgular üretilebilir.

Öte yandan Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve Taliban darbesi gibi küresel olaylar neticesinde Türkiye farklı kimliklerden mültecilere de ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Suriyeli mültecilere kıyasla görünürlükleri ve sayıları daha az olan Ukraynalı, Rus ve Afgan mültecilere yönelik temsiller zaman içerisinde farklılaşabilir. Ayrıca Ukraynalı mültecilerin Avrupa'dan geldikleri, diğer bir deyişle, diğer mültecilerden farklı bir coğrafi bölgeden geliyor olmaları göz önüne alındığında, tüm mültecilere yönelik sosyal temsillerin kapsamlı bir şekilde araştırılarak karşılaştırılması, Türkiye toplumunu hedefleyecek mültecilerle uyum müdahalelerinde yol gösterici olabilir.

Sonuç

Bulgular hem Suriyeli mültecilerin hem de yerel halkın ekonomik refahını arttırmak için finansal rekabeti düzenleyici ve iş birliğini teşvik edici uygulamaların geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu tür uygulamalar gruplar arası rekabeti düşürerek, Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz finansal temsilleri azaltabilir. Buna ek olarak, temas isteği olan üyelere oluşacak gruplar arası kontrollü temaslarda yürütülecek kimlikleri ve değerleri tanımaya ve çoğulculuğu kazanmaya yönelik müdahaleler, Suriyeli mülteciler hakkındaki olumsuz kültürel temsilleri değiştirebilir. Suriyeli mültecilerin sosyal görünürlüklerine yönelik iyileştirici müdahaleler de olumsuz temsilleri Suriyeli mülteciler lehine dönüştürebilir.

Kaynaklar

- Abrams, D. ve Hogg, M. A. (2000). *Social identity and social cognition*. Oxford: Blackwell.
- Abric, J. C. (2001). A structural approach to social representations. K. Deaux ve G. Philogène (Edl.), *Representations of the social: Bridging theoretical traditions* içinde (42– 47). Blackwell Publishing.
- Alan, S. (2021). Altındağ'da Suriyelilere saldırı: Bize gidin diyorlar, nereye gidelim? *Gazete Duvar*: <https://www.gazeteduvar.com.tr/altindagda-suriyelilere-saldiri-bize-gidin-diyorlar-nereye-gidelim-haber-1531533>
- Amnesty (2014). Suruç'ta hukuksuz bir şekilde gözaltına alınan Kobaneli mülteciler geri gönderilme riski altında. (01.04.2019 tarihinde <https://www.amnesty.org.tr/icerik/suructa-hukuksuz-bir-sekilde-goz-altina-alinan-kobaneli-multeciler-geri-gonderilme-riski-altinda-adresinden-alinmistir>.)
- Baser, B., & Ozerdem, A. (2021). Conflict transformation and asymmetric conflicts: A critique of the failed Turkish-Kurdish peace process. *Terrorism and Political Violence*, 33(8), 1775-1796. doi: 0.1080/09546553.2019.1657844
- Bagci, S. C., Guvensoy, I., Turner, R. N., White, F. A. ve Piyale, Z. E. (2021). Investigating the role of E-contact and self-disclosure on improving Turkish-Kurdish interethnic relations. *Journal of Applied Social Psychology*, 51(6), 577-593. doi: 10.1111/jasp.12760
- Bagci, S. C. ve Canpolat, E. (2019). Group efficacy as a moderator on the associations between perceived discrimination, acculturation orientations, and psychological well-being. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 30(1), 45-58. doi: doi.org/10.1002/casp.2421
- Bağcı, S. Ç. ve Hüsnü Raman, Ş. (2020). İçgrup kimlikle özdeşleşmenin dışgrup tutumlar ve davranışsal eğilimler üzerinde etkisi: Kıbrıs ve Türkiye Örneği *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(Özel Sayı), 133-155. doi: 10.31828/tpd1300443320190525x000042
- Bauer, M. W. ve Gaskell, G. (1999). Towards a paradigm for research on social representations. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 29(2), 163–186. doi: <https://doi.org/10.1111/1468-5914.00096>
- Becker, J. C., Wagner, U. ve Christ, O. (2011). Consequences of the 2008 financial crisis for intergroup relations: The role of perceived threat and causal attributions. *Group Processes & Intergroup Relations*, 14(6), 871-885. doi: 10.1177/1368430211407643
- Böhm, R., Rusch, H. ve Baron, J. (2018). The psychology of intergroup conflict: A review of theories and measures. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 178, 947-962. doi: 10.1016/j.jebo.2018.01.020

- Breakwell, G. M. (1993). Social representations and social identity. *Papers on Social Representations*, 2(3), 198-217.
- Budge, I., Crewe, I. ve Farlie, D. (2010). *Party identification and beyond: Representations of voting and party competition*. UK: ECPR Press.
- Burhan, O. K. ve Leeuwen, E. V. (2016). Altering perceived cultural and economic threats can increase immigrant helping. *Journal of Social Issues*, 72(3), 548-565. doi: 10.1111/josi.12181
- Çağlar, İ. ve Özkır, Y. (2014). Suriyeli mültecilerin Türkiye basınında temsili. K. İnat ve M. Ataman (Ed.), *Ortadoğu yıllığı* içinde (487-501). Sakarya: Açılım
- Çakal, H., Hewstone, M., Güler, M. ve Heath, A. (2016) Predicting support for collective action in the conflict between Turks and Kurds: Perceived threats as a mediator of intergroup contact and social identity. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(6), 732- 752. doi: 10.1177/1368430216641303
- Çakıcı, A., Yılmaz, Ş. ve Çakıcı, A. C. (2016). Mülteci esnaf sorunları: Mersin'deki Suriyeli esnafar üzerinde bir araştırma. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 833-840.
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37-46. doi: 10.1177/001316446002000104
- Çoksan, S. (2016). *Sosyal kimlik özdeşimi ve iç grup normunun iç grup yanlılığı ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi. doi: 10.13140/RG.2.2.33748.45444
- Çoksan, S., & Cingöz-Ulu, B. (2021). Group norms moderate the effect of identification on ingroup bias. *Current Psychology*. doi: 10.1007/s12144-021-02091-x
- Çoymak, A. (2009). *Associations of religious identification, secular identification, perceived discrimination, and political trust with ethnic and societal (national) identification*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Çoymak, A. (2018). Kimmiş o ayrılıkçı: Türkiye'de uzun süredir devam eden Türk-Kürt çatışmasının çoklu sosyal kimlik dinamiklerini çözümlemek. *Türk Psikoloji Yazıları*. 21(Özel Sayı), 38-56.
- Çoymak, A. (2020). Functions of social representations in honour violence: The "Other East" as responsible. *Social Justice Research*, 33, 284-307. doi: 10.1007/s11211-020-00349-6
- Doğanay, Ü. ve Keneş, H. Ç. (2016). Yazılı basında Suriyeli 'mülteciler': Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşası. *Mülkiye dergisi*, 40(1), 143- 184.
- Doosje, B., Ellemers, N. ve Spears, R. (1999). Group commitment and intergroup behavior. N. Ellemers, R. Spears ve B. Doosje (Ed.), *Social identity: Context, commitment, content* içinde (84-105). Oxford, United States of America: Blackwell Publishing Limited.
- Duckitt, J. ve Mphuthing, T. (1998). Group identification and intergroup attitudes: A longitudinal analysis in South Africa. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 80. doi: 10.1037/0022-3514.74.1.80
- Echebarria-Echabe, A. ve Guede, E. F. (2003). Extending the theory of realistic conflict to competition in institutional settings: Intergroup status and outcome. *The Journal of Social Psychology*, 143(6), 763-782. doi: 10.1080/00224540309600429
- Edge, S. ve Newbold, B. (2013). Discrimination and the health of immigrants and refugees: Exploring Canada's evidence base and directions for future research in newcomer receiving countries. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 15(1), 141-148. doi: 10.1007/s10903-012-9640-4
- Elcheroth, G., Doise, W. ve Reicher, S. (2011). On the knowledge of politics and the politics of knowledge: How a social representations approach helps us rethink the subject of political psychology. *Political Psychology*, 32(5), 729-758. doi: 10.1111/j.1467- 9221.2011.00834.x
- Erdoğan, E. ve Semerci, P. U. (2018). Illegality in the informal labour market: Findings from pilot research on child labour in Istanbul. *Research and Policy on Turkey*, 3, 2, 138- 154. doi: 10.1080/23760818.2018.1517448
- Falomir-Pichastor, J. M. ve Frederic, N. S. (2013). The dark side of heterogeneous ingroup identities: National identification, perceived threat, and prejudice against immigrants. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(1), 72-79. doi: 10.1016/j.jesp.2012.08.016
- Gordils, J., Elliot, A. J., & Jamieson, J. P. (2021). The effect of perceived interracial competition on psychological outcomes. *PLoS one*, 16(1). doi: 10.1371/journal.pone.0245671
- Green, E., Fasel, N. ve Sarrasin, O. (2010). The more the merrier? The effects of type of cultural diversity on exclusionary immigration attitudes in Switzerland. *International Journal of Conflict and Violence*. 4(2), 177-190. doi: 10.4119/ijev-2824
- Hadley, C. ve Patil, C. (2009). Perceived discrimination among three groups of refugees resettled in the USA: Associations with language, time in the USA, and continent of origin. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 11(6), 505-525. doi: 10.1007/s10903-009-9227-x

- Haig, G. (2004). The invisibilisation of Kurdish: The other side of language planning in Turkey. S. Cornemann ve G. Haig (Eds.) *Die Kurden. Studien zu ihrer Sprache, Geschichte und Kultur* içinde (121-150). Hamburg: EB Verlag
- Hanson-Easey, S. ve Moloney, G. (2009). Social representations of refugees: place of origin as a delineating resource. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19(6), 506-514. doi: 10.1002/casp.1010
- Hartley, L. ve Pedersen, A. (2015). Asylum seekers and resettled refugees in Australia: Predicting social policy attitude from prejudice versus emotion. *Journal of Social and Political Psychology*, 3(1), 142-160. doi: 10.5964/jspp.v3i1.476
- Howarth, C. (2006). A social representation is not a quiet thing: Exploring the critical potential of social representations theory. *British Journal of Social Psychology*, 45(1), 65-86. doi: 10.1348/014466605X43777
- Hraba, J., Hagendoorn, L. ve Hagendoorn, R. (1989). The ethnic hierarchy in the Netherlands: Social distance and social representation. *British Journal of Social Psychology*, 28, 57-69. doi: 10.1111/j.2044-8309.1989.tb00846.x
- Human Right Watch. (2017). *World Report 2017*. USA: Human Right Watch.
- Insko, C. A., Schopler, J., Kennedy, J. F., Dahl, K. R., Graetz, K. A. ve Drigotas, S. M. (1992). Individual-group discontinuity from the differing perspectives of Campbell's Realistic Group Conflict Theory and Tajfel and Turner's Social Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, 272-291. doi: 10.2307/2786796
- Isaksen, J. V., Jakobsen, T. G., Filindra, A. ve Strabac, Z. (2016). The return of prejudice in Europe's regions: The moderated relationship between group threat and economic vulnerability. *Nationalism and Ethnic Politics*, 22(3), 249-277. doi: 10.1080/13537113.2016.1203693
- James, L. R., Demaree, R. G. ve Wolf, G. (1993). rwg: An assessment of within-group interrater agreement. *Journal of Applied Psychology*, 78(2), 306. doi: 10.1037/0021-9010.78.2.306
- Jetten, J., Spears, R. ve Manstead, A. S. (1997). Strength of identification and intergroup differentiation: The influence of group norms. *European Journal of Social Psychology*, 27(5), 603-609. doi: 10.1002/(SICI)1099-0992(199709/10)27:5<603::AID-EJSP816>3.0.CO;2-B
- Kenworthy, J. B., Barden, M. A., Diamond, S. ve del Carmen, A. (2011). Ingroup identification as a moderator of racial bias in a shoot-no shoot decision task. *Group Processes & Intergroup Relations*, 14(3), 311-318. doi: 10.1177/1368430210392932
- Khawaja, N. G., White, K. M., Schweitzer, R. ve Greenslade, J. (2008). Difficulties and coping strategies of Sudanese refugees: A qualitative approach. *Transcultural Psychiatry*, 45(3), 489-512. doi: 10.1177/1363461508094678
- Kim, S. Y., Schwartz, S. J., Perreira, K. M. ve Juang, L. P. (2018). Culture's influence on stressors, parental socialization, and developmental processes in the mental health of children of immigrants. *Annual Review of Clinical Psychology*, 14, 343-370. doi: 10.1146/annurev-clinpsy-050817-084925
- Koc, Y. ve Anderson, J. R. (2018). Social distance toward Syrian refugees: The role of intergroup anxiety in facilitating positive relations. *Journal of Social Issues*, 74(4), 790-811. doi: 10.1111/josi.12299
- Koç, F. (2015). 1985-1995 Kürt göçü ve Türkiye'nin büyük proleterleşme süreci. *Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Enstitüsü Bülteni*, 4, 74-85.
- KONDA (2011). *Kürt Meselesi'nde algı ve beklentiler*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Konukoğlu, K., Üsten, E. ve Güngör, D. (2020). Suriyeli mültecilerden algılanan tehdit kent kimliği ve değerlerin rolü: Yerli göçmen perspektifi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(Özel Sayı), 105-125. doi: 10.31828/tpd1300443320201122x000041
- Korkmaz, E. E. (2018). Türkiye'de tekstil sanayisinin sosyal taraflarının mülteci işçilerin istihdamına bakışı. *Çalışma ve Toplum*, 56(1), 93-120.
- Kus, L., Liu, J. ve Ward, C. (2013). Relative deprivation versus system justification: Polemical social representations and identity positioning in a post-Soviet society. *European Journal of Social Psychology*, 43(5), 423-437. doi: 10.1002/ejsp.1958
- Kushner, A. R. (1999). Kosovo and the refugee crisis, 1999: The search for patterns amidst the prejudice. *Patterns of Prejudice*, 33(3), 73-86. doi: 10.1080/003132299128810641
- Leach, M. (2003). "Disturbing practices": Dehumanizing asylum seekers in the refugee "Crisis" in Australia, 2001-2002. *Refuge*, 21(3), 25-33. doi: 10.25071/1920-7336.21301
- Leong, C. H. ve Ward, C. (2011). Intergroup perceptions and attitudes toward immigrants in a culturally plural society. *Applied Psychology*, 60(1), 46-65. doi: 10.1111/j.1464-0597.2010.00426.x
- LeVine, R. A. ve Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: Theories of conflict, ethnic attitudes, and group behavior*. New York: John Wiley & Sons.
- Lyons, E. ve Sotirakopoulou, K. (1991). Images of European countries. British Psychological Society Social Psychology Konferansı, University of Surrey.

- Meeusen, C., Abts, K. ve Meuleman, B. (2019). Between solidarity and competitive threat?: The ambivalence of anti-immigrant attitudes among ethnic minorities. *International Journal of Intercultural Relations*, 71, 1–13. doi: 10.1016/j.ijintrel.2019.04.002
- Moscovici, S. (1981). On social representations. J. P. Forgas (Ed.), *Social Cognition: Perspectives on Everyday Understanding* içinde (181–209). Academic Press, London
- Moscovici, S. (1984). The phenomenon of social representations. R. M. Farr ve J. S. Moscovici (Edl.), *Social representation* içinde (3-69). Cambridge: Cambridge University Press.
- Moscovici, S. (2000). The phenomenon of social representations. G. Duveen (Ed.), *Social representations: Explorations in social psychology* içinde (ss. 18-77). Polity Press.
- Moscovici, S. ve Hewstone, M. (1983). Social representations and social explanations: From the 'naive' to the 'amateur' scientist. M. Hewstone (Ed.), *Attribution theory: Social and functional extensions* içinde (98-125). Oxford, United States of America: Blackwell Publishing Limited.
- Mutlu, S. (1996). Ethnic Kurds in Turkey: A demographic study. *International Journal of Middle East Studies*, 28, 517–541. doi: 10.1017/S0020743800063819
- Nakashima, K. I., Isobe, C. ve Ura, M. (2012). In-group representation and social value affect the use of in-group identification for maintaining and enhancing self-evaluation. *Asian Journal of Social Psychology*, 15(1), 49-59. doi: 10.1111/j.1467-839X.2011.01361.x
- Obaidi, M., Kunst, J. R., Kteily, N., Thomsen, L. ve Sidanius, J. (2018). Living under threat: Mutual threat perception drives anti-Muslim and anti-Western hostility in the age of terrorism. *European Journal of Social Psychology*, 48(5), 567–584. doi: 10.1002/ejsp.2362
- Otten, S. ve Epstude, K. (2006). Overlapping mental representations of self, ingroup, and outgroup: unraveling self-stereotyping and self-anchoring. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(7), 957–969. doi: 10.1177/0146167206287254
- Özdemir, F. ve Öner-Özkan, B. (2016). Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne Psikolojisi Dergisi*, 4(8), 227-245. doi: 10.7816/nesne-04-08-04
- Pandır, M., Efe, İ. ve Paksoy, A. F. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi/A Content Analysis on the Representation of Syrian Asylum Seekers in the Turkish Press. *Marmara İletişim Dergisi*, (24), 1-26. doi: 10.17829/midr.20152419995
- Pedersen, A. ve Hartley, L. K. (2015). Can we make a difference? Prejudice towards asylum seekers in Australia and the effectiveness of antiprejudice interventions. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 9(1), 1-14. doi: 10.1017/prp.2015.1
- Pedersen, A., Griffiths, B., Contos, N., Bishop, B. ve Walker, I. (2000). Attitudes toward Aboriginal Australians in city and country settings. *Australian Psychologist*, 35(2), 109-117. doi: 10.1080/00050060008260332
- Pierse, C. (1997). Violation of cultural rights of Kurds in Turkey. *Netherlands Quarterly of Human Rights*, 15(3), 325–341. doi: 10.1177/092405199701500304
- Rees, S. ve Silove, D. (2011). Sakit Hati: A state of chronic mental distress related to resentment and anger amongst West Papuan refugees exposed to persecution. *Social Science & Medicine*, 73(1), 103-110. doi: 10.1016/j.socscimed.2011.05.004
- Renner, W., Thomas, A., Mikulajová, M. ve Newman, D. (2018). Threat perception and modern racism as possible predictors of attitudes towards asylum seekers: Comparative findings from Austria, Germany, and Slovakia. *International Journal of Business and Social Research*, 7(12), 10-22. doi: 10.18533/ijbsr.v7i12.1081
- Riek, B. M., Mania, E. W. ve Gaertner, S. L. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 336–353. doi: 10.1207/s15327957pspr1004_4
- Rios, K., Sosa, N. ve Osborn, H. (2018). An experimental approach to intergroup threat theory: Manipulations, moderators, and consequences of realistic vs. symbolic threat. *European Review of Social Psychology*, 29(1), 212–255. doi: 10.1080/10463283.2018.1537049
- Rohmann, A., Florack, A. ve Piontkowski, U. (2006). The role of discordant acculturation attitudes in perceived threat: An analysis of host and immigrant attitudes in Germany. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(6), 683–702. doi: 10.1016/j.ijintrel.2006.06.006
- Romer, D., Jamieson, K. H., Riegner, C., Emori, M. ve Rouson, B. (1997). Blame discourse versus realistic conflict as explanations of ethnic tension in urban neighborhoods. *Political Communication*, 14(3), 273-291. doi: 10.1080/105846097199326
- Rumford, C. (2001). Human rights and democratization in Turkey in the context of EU candidature. *Journal of European Area Studies*, 9(1), 93-106. doi: 10.1080/14608460120061975

- Saatci, M. (2002). Nation-states and ethnic boundaries: modern Turkish identity and Turkish- Kurdish conflict. *Nations and Nationalism*, 8(4), 549-564. doi:10.1111/1469- 8219.00065
- Sarrasin, O., Green, E. G. T., Bolzman, C., Visintin, E. P. ve Politi, E. (2018). Competition- and identity-based roots of anti-immigration prejudice among individuals with and without an immigrant background. *International Review of Social Psychology*, 31(1), 1–12. doi: 10.5334/irsp.155
- Schiappa, E., Gregg, P. B. ve Hewes, D. E. (2005). The parasocial contact hypothesis. *Communication Monographs*, 72(1), 92-115. doi: 10.1080/0363775052000342544
- Schneider, S. L. (2008). Anti-immigrant attitudes in Europe: Outgroup size and perceived ethnic threat. *European Sociological Review*, 24(1), 53-67. doi: 10.1093/esr/jcm034
- Schweitzer, R., Perkoulidis, S., Krome, S., Ludlow, C. ve Ryan, M. (2005). Attitudes towards refugees: The dark side of prejudice in Australia. *Australian Journal of Psychology*, 57(3), 170-179. doi: 10.1080/00049530500125199
- Sherif, M. (1966). *Group conflict and co-operation*. London: Psychology Press, doi: 10.4324/9781315717005
- Sherif, M. ve Sherif, C. W. (1953). *Groups in harmony and tension; an integration of studies of intergroup relations*. NY: Harper & Brothers.
- Siegfried, K. (2020). *The Refugee Brief – 11 March 2020*. UN Refugee Agency. (03.09.2020 tarihinde <https://www.unhcr.org/refugeebrief/the-refugee-brief-11-march-2020/> adresinden alınmıştır.)
- Somer, M. (2004). Turkey's Kurdish conflict: Changing context, and domestic and regional implications. *Middle East Journal*, 58(2), 235-253. doi: 10.3751/58.2.1
- Sommer, C. M. (1998). Social representations and media communications. U. Flick (Ed.), *The Psychology of the Social* içinde (186-195). Cambridge University Press.
- Spiteri, D. (2013). Can my perceptions of the 'other' change? Challenging prejudices against migrants amongst adolescent boys in a school for low achievers in Malta. *Research in Education*, 89(1), 41-60. doi: 10.7227/RIE.89.1.4
- Staerklé, C., Sidanius, J., Green, E. G. T. ve Molina, L. (2005). Ethnic minority-majority asymmetry and attitudes towards immigrants across 11 nations. *Psicologia Política*, 30, 7-26.
- Stephan, W. G. ve Renfro, C. L. (2002). The role of threats in intergroup relations. D. Mackie & E. R. Smith (Eds.), *From prejudice to intergroup emotions* içinde (ss. 191-208). New York: Psychology Press.
- Stephan, W. G. ve Stephan, C. W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. S. Oskamp (Ed.), *Reducing prejudice and discrimination* içinde (23-45). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Stephan, W. G., Boniecki, K. A., Ybarra, O., Bettencourt, A., Ervin, K. S., Jackson, L. A., ... Renfro, C. L. (2002). The role of threats in the racial attitudes of Blacks and Whites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(9), 1242–1254. doi: 10.1177/01461672022812009
- Stephan, W. G., Renfro, C. L., Esses, V. M., Stephan, C.W. ve Martin, T. (2005). The effects of feeling threatened on attitudes toward immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 1–19. doi: 10.1016/j.ijintrel.2005.04.011
- Stephan, W. G., Ybarra, O. ve Morrison, K. R. (2009). Intergroup threat theory. T. D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* içinde (43-59). New York, NY, US: Psychology Press.
- Stephan, W. G., Ybarra, O. ve Rios, K. (2016). Intergroup threat theory. T. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* içinde (255–278). New York, NY: Taylor & Francis.
- Şahinkaya Adar, A. (2018). Türkiye’de yeni prekarya Suriyeli işgücü mü?. *Çalışma ve Toplum*, 1(56), 13-36.
- Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1–39. doi: 10.1146/annurev.ps.33.020182.000245
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The Social Psychology of Intergroup Relations* içinde (33-37). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Taşdelen, B. (2020). Twitter’da Suriyeli mültecilere karşı çevrimiçi nefret söylemi:# suriyelileriistemiyoruz. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(2), 562-575.
- Tropp, L. R., Uluğ, Ö. M. ve Uysal, M. S. (2021). How intergroup contact and communication about group differences predict collective action intentions among advantaged groups. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 7– 16. doi: 10.1016/j.ijintrel.2020.10.012
- Turner, J. C. (1978). Social categorisation and social discrimination in the minimal group paradigm. H. Tajfel (Ed.), *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations* içinde (101-140), London and New York: Academic Press.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık (1961). *5 Eylül 1961 gün ve 10898 Sayılı Resmî Gazete 359 Sayılı Onay Kanunu*.

- Uluğ, Ö. M. ve Cohrs, J. C. (2016). An exploration of lay people's Kurdish conflict frames in Turkey. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 22(2), 109–119. doi: 10.1037/pac0000165
- United Nations High Commissioner for Refugees (2017). *Global trends - Forced displacement in 2016*. (01.04.2019 tarihinde <https://www.unhcr.org/globaltrends2016/> adresinden alınmıştır.)
- United Nations High Commissioner for Refugees (2019). *Figures at a glance: Statistical yearbooks*. (01.04.2019 tarihinde <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> adresinden alınmıştır.)
- United Nations High Commissioner for Refugees (2021). *Registered Syrian refugees*. (10.01.2020 tarihinde <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> adresinden alınmıştır.)
- Ünlü, Ö. (2016). Göçmen kadınlar ve devletsiz neslin çocukları: Hak mahrumiyetinden yoksulluğa. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 39-58. doi: 10.21798/kadem.2016119796
- Von Hermanni, H. ve Neumann, R. (2019). 'Refugees welcome?' The interplay between perceived threats and general concerns on the acceptance of refugees—a factorial survey approach in Germany. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(3), 349-374. doi: 10.1080/1369183X.2018.1459183
- Watzlawik, M. ve de Luna, I. B. (2017). The self in movement: Being identified and identifying oneself in the process of migration and asylum seeking. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 51(2), 244-260. doi: 10.1007/s12124-017- 9386-6
- Xiao, Y. J. ve Bavel, J. J. (2012). See your friends close and your enemies closer: Social identity and identity threat shape the representation of physical distance. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(7), 959-972. doi: 10.1177/01461672124422

Summary

The Common Other Syrian: Syrian Refugee Representations in the Context of Social Identity and Realistic Conflict

Sami Çoksan¹

Erzurum Technical University

Canan Erdugan

Middle East Technical University

Bengi Öner-Özkan

Middle East Technical University

UNHCR claims the rate of forced displacement worldwide is currently at its highest level in the history of civilization. In this unprecedented chaos, Syrian refugees constitute the largest group among the displaced. Today, the number of Syrian refugees has approached 7 million (Siegfried, 2020). Turkey is among the countries hosting the highest number of refugees (UNHCR, 2021). This compulsory encounter is associated with the negative attitudes and behaviors of the hosts towards the new arrivals (Çakıcı et al., 2016; Korkmaz, 2018; Ünlü, 2016). Recently, these negative attitudes have turned into physical aggression (Alan, 2021).

This research aims to describe the Syrian refugee representations of Turks and Kurds living in Turkey in the context of social identity theory (Tajfel & Turner, 1979) and realistic conflict theory (Sherif, 1966; Sherif & Sherif, 1953; LeVine & Campbell, 1972). In addition, we aimed to examine the relationship between participants' ingroup identification and their representations towards Syrian refugees. We also aimed to describe the difference between representations, if any, and discuss it regarding participants' being advantageous- disadvantaged.

The prejudices of the hosts towards newcomers increase during the periods when contact with refugees starts (Hartley & Pedersen, 2015; Pedersen et al., 2000). Representations are also affected by this situation. In such periods, hosts may have negative representations of refugees (Hanson-Easey & Moloney, 2009; Schweitzer et al., 2005). Such studies are crucial in order to determine the content of representation for refugees. Social representations may be used to recognize and combat ongoing prejudice and discrimination. It is considered essential to reveal the representations of the advantaged group, especially in the context of identity and conflict, and to shed light on the intervention programs to be developed to increase intergroup harmony by differentiating these representations.

We have used social representation theory (Moscovici, 1981) as the main theoretical framework of our

research due to its dynamic nature and flexibility in interpreting how phenomena are represented and how they are formed and differentiated. Social representations are defined as information and views shared by groups towards a goal (Moscovici, 2000). As group members share representations, thoughts about that representation become a core, shaping other thoughts. Although other characteristics change in society, it takes time for essences to be affected by these changes (Abric, 2001; Bauer & Gaskell, 1999; Moscovici, 1984).

While revealing the representations of individuals, many theories other than the social representation theory may be used (Howarth, 2006). Social identity theory is one of the theories that will guide researchers, especially for representation studies in which intergroup relations will be examined due to its hypotheses about the evaluations of individuals towards their in and out groups (Duckitt & Mphuthing, 1998; Elcheroth et al., 2011). According to Breakwell (1993), social identity acts as an anchor for information processing processes about the outgroup and that members make sense of the world by processing information about the outgroup in this perspective. Tajfel (1982), on the other hand, emphasizes that social identities affect the production and transformation of representations and that representations in favor of the group also affect the ties of members to their social identities. Studies examining the relationship between social identity and representation reveal that both ingroup representations (Nakashima et al., 2012) and outgroup representations may differ as the level of identification with the ingroup differs (Budge et al., 2010; Otten & Epstude, 2006).

Competition between ingroup and outgroup also shapes attitudes, behaviors, and representations between groups, just like social identities (Insko et al., 1992). According to the realistic conflict theory (LeVine ve Campbell, 1972; Sherif, 1966; Sherif ve Sherif, 1953), which focuses on intergroup competition, intergroup competition for limited resources, territory, or welfare increases inter-

group conflicts. Symbolic or realistic threats may feed the perception of conflict between groups. Symbolic threat primarily refers to the perceived threat to the ingroup's lifestyle, beliefs, and worldviews (Stephan & Renfro, 2002; Stephan & Stephan, 2000; Stephan et al., 2016).

Symbolic threat perception is also associated with hostile attitudes towards the outgroup (Obaidi et al., 2018). After the social migration movements, the possibility of encountering different values of the hosts' increases. As the hosts contact the newcomers, they classify the outgroup members by comparing the values and norms between the groups. In particular, groups considered culturally incompatible and distant in terms of social distance are likely to be seen as a symbolic source of threat (Green et al., 2010; Rohmann et al., 2006; Stephan et al., 2009).

Hosts occasionally report that refugees threaten their own values and dignity (Rios et al., 2018; Stephan et al., 2005). Hosts living in Turkey often perceive symbolic threats from Syrian refugees (Erdoğan & Semerci, 2018). A similar situation also exists for the representations of hosts towards Syrian refugees. For instance, Syrian refugees are represented as a symbolic source of threat in the Turkish media (Doğanay & Keneş, 2016; Pandır et al., 2015). Describing which symbolic threats from Syrian refugees underlie such representations is crucial for improving intergroup relations. Current studies show that the representation of Syrian refugees as a symbolic source of threat continues (Taşdelen, 2020).

On the other hand, realistic threat mainly includes threats to existing political and economic power as well as physical and subjective well-being (Stephan & Stephan, 2000; Stephan & Renfro, 2002). Especially groups that are thought to be a financial burden seem to be perceived as realistic threats (Stephan et al., 2009). This concept of realistic threat expressed by Stephan & Stephan (2000) is closely related to the conflict caused by the competition between groups in the realistic conflict theory.

There are signs of a similar situation in the relations between the hosts living in Türkiye and Syrian refugees (Çakıcı et al., 2016; Korkmaz, 2018; Ünlü, 2016). These findings indicate that a realistic perception of threat is experienced between groups. For instance, Özdemir & Öner-Özkan (2016) emphasize that internet user participants have representations that Syrian refugees harm the economy and do not pay taxes. Similar representations are also found in the media (Çağlar & Özkır, 2014; Doğanay & Keneş, 2016; Erdoğan & Semerci, 2018; Pandır et al., 2015).

As mentioned above, threats to people's social identities, associated values, and norms create a more symbolic threat perception, while competition for a re-

source creates a more realistic threat perception. Based on all this psychology literature, we predicted that in our study, consistent with the findings, Syrian refugees would be represented both as a source of economic burden and financial threat as well as being a source of symbolic threat.

Both threats to social identity and realistic conflicts arising from the competition may affect socially advantaged or disadvantaged groups in different ways (Riek et al., 2006; Stephan et al., 2002). The representation of members from different status groups against the same outgroup may also differ. Breakwell (1993) emphasizes that two groups, whose access to resources and power are asymmetrical in terms of social advantage, will have different ways of making sense of the world and that even the representations of this same event will be significantly affected by the social advantage of the group.

A study conducted in Turkey portrayed that the representations of advantaged group members for the same behavior differed depending on whether the perpetrator of the behavior was an ingroup or an outgroup member (Çoymak, 2020). On the other hand, the representations of Syrian refugees according to the social advantage status of the hosts have not yet been empirically tested to the best of our knowledge. In this study, we aimed to explore whether there will be a difference between Turks and Kurds in terms of the representation power of Syrian refugees as a realistic or symbolic source of threat to fill this gap. In our study, we considered Kurdish participants as disadvantaged and Turkish participants as advantageous group members. With such a conceptualization, we aimed to describe how the different class, political and historical experiences and narratives between Turkish and Kurdish groups may impact the representations of the groups.

Method

Thirty-four participants (16 females and 18 males; 21 Turks and 13 Kurds) between 22-78 ages ($M_{age} = 39.09$, $SD = 16.1$) participated in the study. Ingroup identification was measured using a five-point Likert-type racial identification scale (Cronbach's $\alpha = .96$) developed by Kenworthy et al. (2011) and adapted to Turkish by Çoksın (2016). We prepared a semi-structured interview form containing twenty questions to collect information about the Syrian refugee representation of the hosts, which are Turks or Kurds. After the approval of the Middle East Technical University Human Research Ethics Committee, the call for study, including the purpose of the research, was published on the website of the psychology department of the same university in order to reach the participants. Participants who wanted to par-

ticipate in the research were reached with the snowball sampling method, and the participants were visited at their homes, and interviews were conducted. The interviews were conducted face-to-face in 7 different cities in Türkiye, which are Ankara, Bursa, Çorum, Istanbul, İzmir, Manisa, and Mersin, between April 6 and May 15, 2018, and lasted an average of 28 minutes.

Results

Analytic Approach

In order to obtain the findings regarding the Syrian refugee representations of the participants, 34 audio recordings were verbatim transcribed by the authors. The researchers independently read the participants' transcripts and determine the most frequently repeated statements in the answers. These statements were examined in the context of social identity theory and realistic conflict theory, and similar statements were coded under the same theme. The themes were sent to two social psychologist raters along with the answers of the participants. First, it was asked that determine which answers that could be gathered under these themes. Cohen's κ (Cohen, 1960) was calculated to obtain inter-rater consistency.

Second, the raters were told what representations were shared by more than three-quarters of the participants. They were asked to rate the extent to which each participant's responses fit these representations, between 0 and 4. For this process, the r_{wg} coefficient (James et al., 1993) was used to calculate the consistency between the raters.

Findings on Syrian Refugee Representation

Content analysis results show that the qualitative data obtained from the participants' interviews point to 7 social representations, which are (1) economic burden and financial threat Syrian ($f = 33$), (2) cultural pollutant Syrian ($f = 26$), (3) societal destructive Syrian ($f = 24$), (4) immigrant Syrian ($f = 22$), (5) Syrian who fled from own homeland ($f = 17$), (6) beggar and homeless Syrian ($f = 17$), and (7) Syrian with many children ($f = 15$).

'Economic Burden and Financial Threat Syrian' Representation

In this representation, Syrian refugees are seen as an economic burden to Turkey. Participants point to Syrian refugees as the cause of one of the country's economic crises. In addition, it is stated that Syrian refugees reduce the job opportunities of the local people. This representation may be associated with a perceived realistic threat from Syrian refugees, indicating the presence of a perceived realistic conflict (Cohen's $\kappa = 1.00$).

'Cultural Pollutant Syrian' Representation

It is thought that the culture and values of Syrian refugees distort the hosts' culture in this representation. It is stated that the culture of Syrian refugees may negatively affect the host culture. This representation also indicates that the participants feel threatened to their social identity and associated values and norms and indicates that a symbolic threat is perceived from Syrian refugees. Each pejorative assessment that states that the culture and values of Syrian refugees are more negative than the culture of the local community is included under this representation (Cohen's $\kappa = .72$).

'Societal destructive Syrian' Representation

Syrian refugees are associated with various criminal activities in this representation. It is stated that refugees disrupt the social order and harm the unity of the hosts. In addition, it is highlighted that Syrian refugees cause discomfort because they frequently exhibit behaviors that are not seen among the host society. This representation indicates that participants perceive a realistic threat to security and order from Syrian refugees (Cohen's $\kappa = .84$).

'Immigrant Syrian' Representation

In this representation, Syrian refugees are described as migrant victims who had to leave their country due to the Syrian civil war (Cohen's $\kappa = .87$). Unlike other representations, in this representation the participants identify themselves with Syrian refugees in a common super-identity (belonging to the same religion). While negative references are made towards Syrian refugees in other representations, in this representation, participants make relatively more positive references towards Syrian refugees, owing to the shared common social identity brought about by being recategorized into a common super-identity.

'Syrian who Fled from Own Homeland' Representation

This representation emphasizes that Syrian refugees do not prefer to defend their country and flee from war because of their fear. In addition, it is stated that refugees do not attach importance to values such as homeland, nation, and flag. This representation, emphasizing the contrast to the lifestyle and worldviews of the ingroup, which is Kurds or Turks, was associated with participants' perception of a symbolic threat from Syrian refugees (Cohen's $\kappa = .82$).

'Beggar and Homeless Syrian' Representation

Participants who have this representation visualize Syrian refugees as beggars or homeless. This representation towards Syrian refugees may be considered as a form of symbolic threat perception (Cohen's $\kappa = .65$).

‘Syrian with Many Children’ Representation

In this representation, it is criticized that Syrian refugees have too many children. Refugees are complaining about the high birth rates, and it is stated that their tendency to have children is a threat. Participants also emphasize that having children for Syrian refugees may harm the local culture. Furthermore, they state that their advantageous positions can be taken away from them. In this respect, the representation may be associated with a realistic perception of threat to political power (Cohen’s $\kappa = .82$).

Findings on the Association between Ethnic Group Identification and ‘Economic Burden and Financial Threat Syrian’ and ‘Cultural Pollutant Syrian’ Representation

In order to evaluate the relationship between the identification of the participants with their own ethnic group and (a) the economic burden and financial threat Syrian representation,

(b) cultural pollutant Syrian representation, the relationship between the participants’ ingroup identification scores and the scores they got from 0 to 4 of the themes in question were analyzed by simple linear regression analysis. r_{wgs} was .89 for economic burden and financial threat Syrian representation, and .75 was cultural pollutant Syrian representation.

Ingroup ethnic identification scores did not predict to economic burden and financial threat Syrian representation scores, $F(1,32) = 1.77, p = .193$. However, ingroup identification ($M = 3.79, SD = 1.13$) significantly predicted to cultural pollutant Syrian representation scores, $F(1,32) = 10.01, R^2 = .24, \beta = .49, t = 3.17, p = .003$. Moreover, economic burden and financial threat Syrian representation scores ($M = 2.72, SD = 1.12$) significantly higher than cultural pollutant Syrian representation scores ($M = 1.79, SD = 1.41$), $t(33) = 4.45, p < .001$, Cohen’s $d = .764$.

Findings on the Association between Societal Advantages Status and ‘Economic Burden and Financial Threat Syrian’ and ‘Cultural Pollutant Syrian’ Representation

No significant difference was observed between disadvantaged group members which are Kurds ($M = 2.31, SD = .925$) and Turks ($M = 2.98, SD = 1.17$) in terms of economic burden and financial threat Syrian representation scores $t(32) = 1.75, p = .090$. Similarly, no significant difference was observed between Kurds ($M = 1.87, SD = 1.33$) and Turks ($M = 2.12, SD = 1.28$) in terms of cultural pollutant Syrian representation scores, $t(32) = 1.76, p = .088$.

Discussion

Almost all of the participants share the economic burden and financial threat Syrian representation. Based on this representation, there may be a realistic perception of intergroup conflict over the distribution of limited material resources, focused on survival. In the literature on intergroup relations, it is frequently emphasized that intergroup competition increases conflict (e.g., Böhm et al., 2018; Echebarria-Echabe & Guede, 2003; Gordils et al., 2021). Such a perception of competition for limited resources may emerge as an economic threat and financial burden representation.

In addition, the participants establish a causal link between Syrian refugees and the economic crisis in Turkey on the individual level of responses. Blaming the outgroup is quite common in times of financial crisis (Becker et al., 2011). In the context of the outgroup blame function, Syrian refugees may also be represented as a financial burden as perpetrators of the financial crisis.

The increase in the number of refugees, especially in economically undeveloped regions, is considered a threat by the hosts (Isaksen et al., 2016). Considered together with the representation of Syrian refugees with many children, the increase in the population of Syrian refugees may have caused hosts to have a financial burden representation of Syrian refugees. Moreover, the fact that economic burden and financial threat Syrian representation is shared by almost all participants and has links with other representations may indicate that this is a core social representation.

Cultural pollutant Syrian is another representation highly shared by the hosts. Participants who have this representation state that Syrian refugees can be considered as a disruptor of local culture. Those who contact with refugees may see the culture of the new arrivals as a threat (Hanson-Easey & Moloney; 2009; Pedersen & Hartley, 2015). Relationships, especially when local people do not demand contact, may cause refugees to evaluate their culture as a threat (Schneider, 2008). The fact that the newcomers have different values and norms is related to the group members’ perception of the newcomers as a threat (Stephan & Stephan, 2000).

The representation of Syrian refugees who took refuge in Turkey as a cultural pollutant may also be related to the fact that the hosts share the perception of refugees having different values and norms. Participants with this representation often used pejorative expressions towards the Syrian refugees who are outgroup members. These representations can also be evaluated as a function of underestimating the outgroup. The expressions coded under the representation of the socially destructive Syrian

emphasize that the behavior of the refugees will disrupt the social order. This finding is similar to the findings of studies (e.g., Erdoğan & Semerci, 2018; Korkmaz, 2018), pointing out negative attitudes and behaviors towards Syrian refugees. When these findings are evaluated together with the hosts expressing that they and Syrian refugees have different behaviors, it may reflect the symbolic threat in the context of intergroup relations.

Syrian refugees are also represented by themes of migrant, fleeing, beggar, and with many children. These representations may be associated with the social visibility of Syrian refugees. In the Turkish media, Syrian refugees are often visualized as communities migrating from one place to another and begging masses (Pandir et al., 2015). On social media, Syrian refugees were criticized for preferring to flee instead of defending their country (Özdemir & Öner-Özkan, 2016). Such visualizations may directly affect individuals' representations (Sommer, 1998). In this study, these representations may be based on the mentioned media definitions.

The identification of the participants with their ethnic group predicts their score to represent Syrian refugees as cultural pollutants. In the psychology literature, it is known that as identification increases, individuals perceive more threats from outgroup members (Falomir-Pichastor & Frederic, 2013). As stated in the introduction, the source of this threat may be the behaviors of the outgroup or symbols such as cultural values (Stephan & Stephan, 2000). In line with this finding, the participants may have evaluated the values and norms of Syrian refugees as more threatening as their ingroup identification increased.

Advantageous group members and disadvantaged group members have similarly scored representations of economic threats to Syrian refugees. The psychology literature states that the group with economic power reacts more rigorous than the disadvantaged when their resources feel threatened (Rick et al., 2006). This finding may be associated with the higher susceptibility to sustained power loss than the threat to relatively low power. However, in this research, the group members with more economic power (Turks) did not consider Syrian refugees as an economic threat more intensely. The reason for this difference may be that Syrian refugees threaten the advantaged group in terms of capital and the disadvantaged group (Kurds) in terms of labor. As stated under the introduction heading, Turks state that Syrian refugees reduce their employment access.

On the other hand, this threat may be taking place in a different context for the Kurds. It has been argued that the Kurds have constituted the cheap labor force in the Turkish market for the last thirty years (Koç, 2015). The cheap labor supply of Syrian refugees with their ar-

rival in Turkey (Korkmaz, 2018; Şahankaya Adar, 2018) may have caused Kurds to feel more financially vulnerable. For this reason, Kurds may have represented Syrian refugees as a source of financial threat as much as Turks.

In conclusion, findings indicate that practices that regulate financial competition and encourage cooperation should be developed to increase the economic well-being of Syrian refugees and hosts. Such practices can reduce intergroup competition and reduce negative financial representations for Syrian refugees. In addition, interventions aimed at recognizing identities and values and gaining pluralism, which will be carried out in controlled intergroup contacts consisting of members with a desire for contact, may change negative cultural representations about Syrian refugees. Remedial interventions for the social visibility of Syrian refugees can also turn negative representations in favor of Syrian refugees.